

MYNDIGHETEN FÖR KULTURANALYS

Att bidra till (ny)skapande kultur

En utvärdering av Kulturbryggan och Musikplattformen
Rapport 2014:4

Postadress:

Box 120 30
102 21 Stockholm

Besöksadress:
Fleminggatan 20, 6 tr

Telefon:
08-528 020 00

E-post:
info@kulturanalys.se

Webbplats:
www.kulturanalys.se

© Myndigheten för kulturanalys 2014

Formgivning: Bazooka

Tryck: Taberg Media Group AB

ISBN: 978-91-87046-17-9

MYNDIGHETEN FÖR KULTURANALYS

Att bidra till (ny)skapande kultur

En utvärdering av Kulturbryggan och Musikplattformen

Rapport 2014:4

Innehåll

Innehåll	3
Förord	6
Sammanfattning	7
Slutsatser	7
Kulturanalys bedömning	10
Bakgrund och metod	11
Summary	13
Conclusions	13
Assessment of the Swedish Agency for Cultural Policy Analysis	16
Background and method	18
Inledning	19
Utvärderingens syfte	20
Material och avgränsningar	20
Mål med satsningar på nyskapande kultur	23
Kulturbyggans och Musikplattformens uppdrag och bildande	24
Att främja nyskapande och kvalitet	26
Villkor och målgrupper för Musikplattformen och Kulturbyggan	28
Projektbidrag och den nyskapande kulturens finansiering	30
Sammanfattning	32
Uppbyggnaden av Kulturbyggan och Musikplattformen	35
Utlisningar och ansökningar	35
Beslutsstruktur och bedömningsgrunder: från ax till limpa	36
Krav på medfinansiering	39
Att skapa kriterier för att värdera nyskapande kultur	40
Inriktningen mot det fria musiklivet och det fria kulturlivet	44
Sammanfattning	46
Bedömarnas perspektiv	50
Bedömarnas tid och arbete	50

Samarbete och medfinansiering.....	52
Att bedöma vad som är nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse	54
Definitioner av konst och kultur	56
Att ta hänsyn till målgrupper och kompetens-områden	58
Sammanfattning	59
Ansökarnas perspektiv	62
Att finna samarbetspartner och finansiering	62
Svårt att hantera nyskapande	64
Arbeta och skapa i projektform.....	65
Sammanfattning	67
Slutsatser	70
Bidragsvillkoren begränsar formerna för nyskapande.....	70
Bedömningssystemen ger kulturutövarna och de sakkunniga olika stort inflytande	73
Nyskapande kultur är en produkt av bidragssystemen.....	76
Kulturanalys bedömning	78
Referenser	81
Bilaga: Intervjuer och deltagande observation	84
Intervjuer med Musikplattformens och Kulturbryggans kanslier.....	84
Intervjuer med medlemmar i det konstnärliga rådet, kommittén och i bedömarpoolen...	84
Intervjuer med ansökare	85
Deltagande observation	85

Förord

Myndigheten för kulturanalys har i uppdrag att bedöma effekterna av den statliga verksamhetsstyrningen och bidrag på kulturområdet, vilket innefattar bidragssystemen till nyskapande kultur. Med utgångspunkt i Kulturanalys uppdrag, och de förändringar som skett i organisation och bidragsgivning för att främja nyskapande kultur, har vi valt att i denna rapport utvärdera hur Kulturbryggan och Musikplattformen skapar förutsättningar för nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse.

I arbetet med utvärderingen har Myndigheten för kulturanalys anlitat två statsvetare, Henrik Angerbrandt och Katharina Tollin, vid statsvetenskapliga institutionen på Stockholms universitet. Rapporten baseras på deras kvalitativa studie som genomfördes under hösten 2013 och våren 2014. De analyser och slutsatser som görs i rapporten är emellertid Myndigheten för kulturanalys.

Stockholm i oktober 2014

Sverker Härd

myndighetschef

Sammanfattning

Ett av de nationella kulturpolitiska målen är att kulturpolitiken ska främja kvalitet och konstnärlig förnyelse. Bidragssystemen Kulturbyggen och Musikplattformen instiftades 2011 som en del av den politiska prioriteringen av förbättrade villkor för den nyskapande kulturen. Båda verksamheterna är inriktade mot det fria kultur- respektive musiklivet och fördelar 25 miljoner kronor årligen.

Utvärderingen undersöker hur Kulturbyggen och Musikplattformen skapar förutsättningar för nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse. Rapporten visar därmed på förutsättningarna och belyser inte de faktiska effekterna av Kulturbyggen och Musikplattformens verksamhet. På ett övergripande plan kan det dock konstateras att Kulturbyggen och Musikplattformen har fungerande verksamheter som regelbundet fördelar medel till kulturutövare och konstnärer. Båda bidragssystemen har ett konstant stort antal sökanden och de projekt som beviljas medel har bedömts som nyskapande och av hög kvalitet av ett flertal sakkunniga.

Rapporten undersöker och analyserar:

- hur de politiska intentionerna och uppdragsformuleringarna till Musikplattformen och Kulturbyggen påverkar förutsättningarna för bidragsgivningen till nyskapande kultur
- hur Musikplattformen och Kulturbyggen utformar och tillämpar ansöknings- och bedömningssystem
- hur Musikplattformen och Kulturbyggen definierar begreppen konstnärlig förnyelse och nyskapande kultur
- hur ansökarna uppfattar bidragssystemen.

Slutsatser

Rapporten visar att det finns tydliga skillnader i hur Kulturbyggen och Musikplattformen både villkorar stödet till och sedan bedömer nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse. Dessa skillnader hänger dels samman med att uppdragen till bidragssystemen formulerats olika, dels med hur de valt att omsätta uppdragen i verksamhet. Utvärderingen landar i tre huvudsakliga slutsatser:

1. Bidragsvillkoren begränsar formerna för nyskapande. Kulturbyggen och Musikplattformens uppdrag avgör hur nyskapande kulturprojekt kan organiseras.
2. Bedömningssystemen ger kulturutövarna och de sakkunniga olika stort inflytande när det gäller att själva definiera nyskapande.

3. Nyskapande kultur är en produkt av bidragssystemen. Det finns ett glapp mellan den politiska intentionen om att särskilt främja nyskapande kultur och kulturutövarnas syn på sin skapande verksamhet.

Bidragsvillkoren begränsar formerna för nyskapande

Utvärderingen visar att de bestämmelser som ställs upp i förordningen för att komma ifråga för bidrag sätter ramarna för hur ett nyskapande kulturprojekt får organiseras, vilket i förlängningen påverkar utformningen av nyskapande kultur. Det gäller framför allt kraven om att stödet enbart kan ges till kortare projekt, att de måste ha medfinansiering (Kulturbyggan) och att projekten måste bygga på samarbeten med andra aktörer (Musikplattformen).

Dessa yttre ramar bidrar sammantaget till att definiera den ideala nyskapande konstnären och kulturutövaren. Denna ansökare är en kulturskapare som:

- har goda samverkansmöjligheter med kollegor (gärna från en annan genre)
- redan fått stöd av en annan bidragsgivare
- har tillgång till privat kapital (åtminstone hos Kulturbyggan)
- kan bedriva kulturskapande inom ramen för ett projekt.

Formella villkor i samspel med ansökarnas egenskaper och meriter påverkar alltså indirekt hur ett nyskapande kulturprojekt får organiseras och genomföras.

Villkorens inverkan på kulturprojektens genomförande kan innebära målkonflikter. Det gäller i första hand Kulturbygkans bestämmelser om att större projektbidrag kräver att ansökarna har medfinansiering, bland annat från en icke-offentlig källa. Vi anser att det är viktigt att i framtida uppföljningar särskilt analysera frågan om hur krav på medfinansiering samspelar med eller motverkar nyskapande projekt. Det handlar främst om att fördjupa kunskapen om vilken typ av konstnärliga eller kulturorienterade projekt som har möjligheter att erhålla icke-offentlig finansiering. Det är också viktigt att ytterligare belysa om kraven på icke-offentlig finansiering från bidragsgivare såsom Kulturbyggan gynnar kommersiellt inriktad kultur, och därmed missgynnar andra nyskapande kulturyttringar.

Förordningens bestämmelser om att större bidrag från Musikplattformen endast får ges till samarbetsprojekt bör också beaktas i den fortsatta styrningen av verksamheterna. Samarbete har avgränsats till samarbete mellan fristående aktörer, och därmed utesluts längre former av samarbeten, såsom ensembler eller fria grupper.

Bedömningssystemen ger kulturutövarna och de sakkunniga olika stort inflytande

Kulturbyggan och Musikplattformen ger kulturutövarna och de sakkunniga olika stort utrymme och inflytande i processerna med att definiera och värdera vad som är nyskapande. De bedömningssystem som Kulturbyggan och Musikplattformen

har iscensatt är ett svar på den etablerade principen om att politiken ska hållas ”på en armlängds avstånd” från värderingar av kultur och konst. Bedömningsystemen sätter ramarna för hur denna frihet kan utövas av de konstnärliga experterna. Det handlar dels om ansökarnas frihet att presentera sitt skapande och sina projektförslag, dels om utrymmet för den kollegiala värderingen av vad som är nyskapande konst och kultur.

Hos Kulturbryggan ger ansökningssystemet kulturutövarna möjligheten att själva definiera vad som är nyskapande i deras projekt, men ställer samtidigt höga krav på att ansökarna ska kunna uttrycka sig väl och själva kunna motivera varför projektet kan anses vara nyskapande och ha hög kvalitet. Ansökningssystemet eftersträvar även kvalificerade likvärdiga och objektiva bedömningar, vilket görs genom att man försöker minska utrymmet för de sakkunniga att göra alltför olikartade omdömen. Vidare förväntas att de sakkunniga i Kulturbryggans bedömarpool kan hantera ett större antal åtskilda (men överlappande) kriterier som ska poängbedömas, viktas och motiveras med rätt formuleringar. Kulturbryggans detaljerade anvisningar medför även ett behov av att utvärdera hur väl bedömarna följer riktlinjerna, vilket sammantaget begränsar de sakkunnigas inflytande.

Kulturbryggans ramverk utgör å ena sidan ett stöd för såväl ansökare som bedömare, å andra sidan framhålls i intervjuerna också inskränkningar av både friheten att formulera sig själv som ansökare och det begränsade utrymmet för de sakkunniga att göra bedömningar utifrån eget huvud som problematisk. Fördelen för ansökarna med Kulturbryggans system, med många men definierade kriterier och beslut med omdömen, är att det i stort sett är transparent. Det innebär i sin tur att de former av nyskapande som sannolikt gynnas i detta system är ansökningar som är välmotiverade, tydliga och möjligen förutsägbara i sin nyskapande-potential. Ansökare som är bra på att strategiskt välja bedömningskompetenser och beskriva sitt skapande gynnas.

Hos Musikplattformen finns en större frihet för hur den ansökande får presentera sitt projekt. De sakkunniga i det konstnärliga rådet har det avgörande inflytandet över beslutsprocessen. Samtidigt är insynen i besluten mindre. Den bedömningsmodell som Musikplattformen har valt innebär att tilltron till professionernas förmåga att själva värdera kvalitet och förnyelse är hög – tonvikten ligger vid rådsmedlemmarnas subjektiva erfarenheter och kunskaper inom olika musikgenrer. Det är mötet mellan ledamöternas skilda kompetenser i de gemensamma diskussionerna om konstnärlig förnyelse och kvalitet som utgör grunden för att Musikplattformen fattar kvalificerade bidragsbeslut.

Nyskapande kultur är en produkt av bidragssystemen

Kulturbryggan och Musikplattformen skapar förutsättningar för *mer* kultur – det är uppenbart. Huruvida de kulturprojekt som får stöd är nyskapande går inte att svara på, eftersom olika bedömare inom bidragssystemen gör olika tolkningar av

vad som är nyskapande. Den relevanta frågan är därmed inte om bidragssystem som Kulturbryggan och Musikplattformen främjar nyskapande, utan *vilka former av nyskapande* som understöds och vilka former av nyskapande som inte rymms inom dessa system. En slutsats är därför att Kulturbryggan och Musikplattformen inte enbart fångar upp och stödjer den befintliga formen av nyskapande kultur – deras bidragssystem är aktivt delaktiga i att definiera nyskapande kultur.

Det är tydligt att det finns ett glapp mellan hur ansökarna ser på sitt eget skapande och bidragssystemens intentioner att stödja nyskapande kultur. Behovet av att urskilja och särskilt rikta ett stöd till *nyskapande* kultur förutsätter att det är en form av kultur som skiljer sig från kulturen i stort. Denna gränsdragning skapar osäkerhet hos såväl ansökare som de sakkunniga som ska bedöma ansökningarna. En konsekvens av glappet mellan ansökarnas syn på kulturskapande och bidragssystemens uppdrag är att Kulturbryggan och Musikplattformens bidragsbeslut delvis blir definierande. Nyskapande kultur är helt enkelt sådan kultur som fått stöd från Musikplattformen eller Kulturbryggan. Som en intervjuperson säger: ”Eftersom jag fick bidrag så är antagligen någon del av mitt projekt nyskapande.” Dessa omständigheter kan förklara en viss likriktning bland ansökningarna och att många ansökare begär ut tidigare framgångsrika ansökningar för att få vägledning i hur man får pengar, alternativt tydligt anpassar sina projekt till ansökningsmallarna och de ord som används på bidragssystemens webbplatser.

Det är viktigt att värna om kulturutövarnas integritet när det gäller att själva definiera, utforma och värdera kulturella och konstnärliga kvaliteter. Vi anser därför att tendensen att kulturutövarna anpassar sig till bidragssystemen (som beskrivs i rapporten) bör följas upp i framtida utvärderingar av bidragssystemen.

Kulturanalys bedömning

Utvärderingen har sammantaget visat att villkoren som formulerats i bidragsförordningarna – liksom hur Kulturbryggan och Musikplattformen har valt att tolka dessa villkor – får konsekvenser för vilka former av nyskapande kultur som kan främjas. Det är därför av betydelse att fortsättningsvis se över hur uppdragsbeskrivningar formuleras och hur dessa tolkas och omsätts till praktik. Med utgångspunkt i slutsatserna som presenterats gör Kulturanalys bedömningen att det är särskilt relevant att i kommande insatser beakta följande områden: utformningen av peer review-system, konsekvenserna av krav på medfinansiering samt konsekvenserna av krav på samarbete och kortsiktig projektfinansiering.

- Utformningen av peer review-system

Kulturbryggan och Musikplattformen gör sina bedömningar av ansökningar inom ramen för peer review-system – som dock är av olika art. Framöver är det relevant att fortsatt följa vad dessa olika peer review-system får för konsekvenser för vilken kultur som anses vara nyskapande och därmed bör få stöd.

Frågan som väcks och som fortsatt bör följas är vad dessa skillnader i bedömningssystem får för konsekvenser för vilka projekt och vilka konstnärer som bedöms som nyskapande. I fortsatt uppföljning av systemen och i överväganden om hur bidragsbesluten får fattas bör man även väga in frågan om de sakkunnigas frihet att göra självständiga bedömningar. Det är viktigt att principen om att det är kulturutövarna själva som ska värdera kvalitet och förnyelse understödjs genom bedömningsstrukturerna.

- Konsekvenserna av krav på medfinansiering

I första hand är det Kulturbryggan som har ett explicit krav på att projektet som finansieras ska ha medfinansiering från en icke-offentlig källa, även om Musikplattformen understryker att medfinansiering från andra aktör är positiv. Vi anser att det är rimligt att fortsätta belysa frågan om hur krav på medfinansiering samspelar med eller motverkar nyskapande projekt. Det handlar främst om att fördjupa kunskapen om vilken typ av konstnärliga eller kulturorienterade projekt som har bäst möjligheter att få medfinansiering. Vår bedömning är att det är särskilt viktigt att beakta om de nya icke-offentliga finansieringsformerna upplevs som påtvingade eller möjliggörande för att ett projekt ska kunna genomföras samt hur finansieringskraven påverkar kulturutövarnas skapande och kreativitet på kort och lång sikt.

- Konsekvenserna av krav på samarbete och kortsiktig projektfinansiering

Kulturbryggan och Musikplattformen fördelar sitt stöd till nyskapande kultur genom projektbidrag, vilket är ett huvudsakligt villkor i bidragsförordningen. Den så kallade projektifieringen ses som problematisk av de som menar att nyskapande och långsiktighet hänger ihop. I detta sammanhang bör man också uppmärksamma bidragsförordningens bestämmelser om att bidrag från Musikplattformen endast får ges till samarbetsprojekt. Samarbete har avgränsats till samarbete mellan fristående aktörer, och därmed utesluts längre former av samarbeten, såsom ensembler eller fria grupper. Även dessa bestämmelser riskerar därmed att förstärka kortsiktigheten i stödet till nyskapande, och försvåra villkoren för de former av nyskapande som kräver långsiktiga processer.

I den fortsatta styrningen och uppföljningen av bidragssystemen bör särskilt de villkor som kopplas till projektbidragen beaktas – med fokus på hur både kortare och långsiktiga konstnärliga processer kan stimuleras.

Bakgrund och metod

Kulturbryggan är en försöksverksamhet som ersatt den statliga stiftelsen *Framtidens Kultur* som bildades 1994 och avvecklades under 2010. Vid sidan om att fördela bidragsmedel till nyskapande kulturella verksamheter har Kulturbryggan även i uppdrag att utveckla nya finansieringsformer för kulturverksamhet.

Musikplattformen är en del av Statens musikverk och fördelar projektbidrag i syfte att stödja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet som präglas av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet.

Rapporten är baserad på en kvalitativ studie. Intervjuer har genomförts med ansökare, bedömare, kansli och beslutsfattare kopplade till Kulturbryggan och Musikplattformen. Studien baseras även på genomgångar av policydokument, deltagande observationer, internt arbetsmaterial samt material från organisationernas egna återrapporteringar och webbsidor.

Summary

One of the national cultural policy objectives is for cultural policy to promote quality and artistic renewal. The grant systems Kulturbryggan [Cultural Bridge] and Musikplattformen [Music Platform] were established in 2011 as a part of the political prioritisation of improved conditions for innovative culture. Both of the operations are focused on free culture and music life, respectively, and distribute SEK 25 million annually.

This evaluation investigates how Kulturbryggan and Musikplattformen creates conditions for innovative culture and artistic renewal. This report thereby indicates the conditions and does not illustrate the actual effects of the activities of Kulturbryggan and Musikplattformen. However, on an overall level, it can be confirmed that Kulturbryggan and Musikplattformen have functioning operations that regularly distribute funding to cultural practitioners and artists. Both of the grant systems have a constantly large number of applicants and both assessment systems result in decisions that are based on the projects that are granted funding having been assessed as innovative and of high quality by several experts.

The report investigates and analyses:

- how the political intentions and assignment formulations for Musikplattformen and Kulturbryggan affect the prerequisites for the awarding of grants to innovative culture
- how Musikplattformen and Kulturbryggan formulate and apply application and assessment systems
- how Musikplattformen and Kulturbryggan define the concepts of artistic renewal and innovative culture
- how the applicants perceive the grant systems.

Conclusions

The report shows that there are clear differences in how Kulturbryggan and Musikplattformen both apply conditions to the support for and then assess innovative culture and artistic renewal. These differences are related to the fact that the assignments to the grant systems were formulated differently and how they chose to apply the assignments to operations. The evaluation comes forth to three main conclusions:

1. The grant conditions limit the forms for innovation. Kulturbryggan's and Musikplattformen's assignments determine how innovative cultural projects can be organised.

2. The assessment systems give the cultural practitioners and the experts different levels of influence with regard to actually defining innovation.
3. Innovative culture is a product of the grant systems. There is a gap between the political intention to specifically promote innovative culture and the cultural practitioners' view of their creative activities.

The grant conditions limit the forms for innovation

The evaluation shows that the provisions set up in the ordinance to be eligible for grants set the scope for how an innovative cultural project may be organised, which by extension affects the formulation of innovative culture. This mainly applies to the requirements that the support can only be given to shorter projects, that they must have co-financing (Kulturbyggen) and that the projects must build on cooperation with other actors (Musikplattformen).

Altogether, these outer limits contribute defining the ideal innovative artist and cultural practitioner. This applicant is a cultural creator who:

- has good collaboration possibilities with colleagues (preferably from another genre)
- has already received support from another grant-awarding body
- has access to private capital (at least for Kulturbyggen)
- can conduct cultural creation in the scope of a project.

Formal terms in interaction with the applicants' characteristics and merits accordingly indirectly affect how an innovative cultural project may be organised and implemented.

The impact of the conditions on the cultural projects' implementation may entail conflicting objectives. This mainly applies to Kulturbyggen's provisions that larger project grants require the applicants to have co-financing from a non-public source. We believe it to be important that future follow-ups particularly analyse the issue of how requirements of co-financing interact with or impede innovative projects. This is mainly a matter of deepening the knowledge of what kind of artistic or culture-oriented projects have a chance of receiving non-public financing. It is also important to further illustrate whether or not grant-awarding bodies like Kulturbyggen requiring non-public financing benefits commercially oriented culture, and thereby disadvantages other innovative cultural expressions.

The ordinance's provisions that larger grants from Musikplattformen may only be given to collaborative projects should also be taken into account in the continued governance of the activities. Cooperation has been delimited to cooperation between independent actors, thereby excluding longer forms of cooperation such as ensembles or free groups.

The assessment systems give the cultural practitioners and the experts different levels of influence

Kulturbyggen and Musikplattformen give the cultural practitioners and the experts different levels of space and influence in the processes in defining and evaluating what is innovative. The assessment systems that Kulturbyggen and Musikplattformen have introduced are a response to the established principle that politics shall be kept “at arm’s length” from evaluations of culture and art. The assessment systems set the scope for how this freedom can be exercised by the artistic experts. This involves the applicants’ freedom to present their creation and their project proposals as well as the space for the collegial evaluation of what innovative art and culture is.

In Kulturbyggen, the application system gives the cultural practitioners the possibility of themselves defining what is innovative in their projects, but at the same time sets high requirements on the applicants themselves being able to motivate why the project can be considered to be innovative and of high quality. The application system also strives for qualified objective assessments of equal value, which is done by attempting to reduce the space for the experts to make all too different assessments. Furthermore, the experts in Kulturbyggen’s pool of judges are expected to be able to handle a large number of different (but overlapping) criteria that shall be rated, weighted and motivated with the right formulations. Kulturbyggen’s detailed instructions also entail a need to evaluate how well the judges follow the guidelines, which altogether limits the experts’ influence.

On one hand, Kulturbyggen’s framework constitutes a support for both applicants and judges, and on the other, the limitation of the freedom to formulate oneself as an applicant and the limited space for the experts to make assessments based on their own opinion are brought up in the interviews as problematic. For the applicants, the advantage of Kulturbyggen’s system of many, well-defined criteria and decisions with evaluations is that it is largely transparent. This in turn means that the forms of innovation that are probably benefited in this system are applications that are well-motivated, clear and possibly foreseeable in their innovative potential. Applicants who are good at strategically choosing assessment competences and describing their creativity are benefited.

With Musikplattformen, there is greater freedom for how the applicant may present his or her project. The experts in the artistic council have the decisive influence over the decision process. At the same time, there is less insight into the decisions. The assessment model that Musikplattformen has chosen means that there is considerable trust in the professions’ ability to themselves evaluate quality and renewal - the emphasis is on the council members’ subjective experience and knowledge in various musical genres. It is the meeting between the members’ various competencies in the joint discussions on artistic renewal and quality that forms the basis for Musikplattformen making qualified grant decisions.

Innovative culture is a product of the grant systems

Kulturbyggan and Musikplattformen create conditions for *more* culture – this is clear. Whether or not the cultural projects that receive support are innovative cannot be determined since different judges in the grant systems make different interpretations of what is innovative. Accordingly, the relevant question is not if grant systems like Kulturbyggan and Musikplattformen promote innovation, but rather *what kinds of innovation* are supported and what kinds of innovation do not find space in these systems. Consequently, a conclusion is that Kulturbyggan and Musikplattformen not only capture and support the existing form of innovative culture - their grant systems are actively involved in defining innovative culture.

It is clear that there is a gap between how the applicants view their creative activities and the grant systems' intentions of supporting innovative culture. The need to distinguish and specifically direct support at *innovative* culture presupposes that there is a form of culture that distinguishes itself from culture in general. This delimitation causes uncertainty among both applicants and the experts who must assess the applications. A consequence of the gap between the applicants' view of cultural creation and the grant systems' assignment is that Kulturbyggan's and Musikplattformen's grant decisions are in part defining. Innovative culture is simply such culture that has received support from Musikplattformen or Kulturbyggan. As one interviewee puts it: "Since I received a grant, some part of my project is probably innovative." These circumstances can explain a certain standardisation among the applications and the fact that many applicants request previously successful applications to get guidance in how to get funding, or clearly adapt their projects to the application templates and the words used on the grant systems' websites.

It is important to safeguard the cultural practitioners' integrity in terms of themselves defining, formulating and evaluating cultural and artistic qualities. We therefore believe that the tendency for cultural practitioners to adapt to the grant systems (as described in the report) should be followed up in future evaluations of the grant systems.

Assessment of the Swedish Agency for Cultural Policy Analysis

Altogether, the evaluation has shown that the conditions formulated in the grant ordinances - as well as how Kulturbyggan and Musikplattformen have chosen to interpret these conditions - have consequences for what kinds of innovative culture can be promoted. It is therefore of significance in continuation to review how assignment descriptions are formulated and how they are interpreted and converted into practice. Based on the conclusions presented, the Swedish Agency for Cultural Policy Analysis makes the assessment that it particularly relevant in future efforts to consider the following areas: the formulation of peer review systems, the

consequences of requirements of co-financing and the consequences of requirements of cooperation and short-term project financing.

- The formulation of peer-review systems

Kulturbyggen and Musikplattformen make their assessments of applications within the scope of peer review systems - which are of different natures, however. Moving forward, it is relevant to continue to follow what consequences these different peer review systems have on what culture is considered to be innovative and should thereby receive support.

The question that comes up and should continue to be monitored is what consequences these differences in assessment systems have on what projects and what artists are deemed to be innovative. In continued follow-up of the systems and in considerations of the assignments of how grant decisions may be made should also weigh in the issue of the experts' freedom to make independent judgements. It is important that the principle that it is the cultural practitioners themselves who shall evaluate quality and renewal is supported through the assessment structures.

- The consequences of co-financing requirements

It is primarily Kulturbyggen that has an explicit requirement that the financed project shall have co-financing from a non-public source, even if Musikplattformen emphasizes that co-financing from other actors is positive. We believe that it is reasonable to continue to shed light on the issue of how requirements of co-financing interact with or impede innovative projects. This is mainly a matter of deepening the knowledge of what kind of artistic or culture-oriented projects have the best chances of receiving non-public financing. Our assessment is that it is particularly important to take into account whether the new forms of financing are perceived as being forced upon them or as enablers for a project to be able to be carried out and how the financing requirements affect the cultural practitioners' creative activities and creativity in the short and long terms.

- The consequences of requiring collaboration and short-term project financing

Kulturbyggen and Musikplattformen distribute their support to innovative culture through project grants, which is a primary condition in the grant ordinance. This so-called "projectification" is seen as problematic by those who believe that innovation and long-range thinking are related. In this context, one should also not the provisions of the grant ordinance that grants from Musikplattformen may only be awarded to collaborative projects. Cooperation has been delimited to cooperation between independent actors, thereby excluding longer forms of cooperation such as ensembles or free groups. These provisions are also thereby at

risk of reinforcing the short-sightedness in the support of innovation, and impede the conditions for the kinds of innovation that require long-term processes.

In the continued governance and follow-up of the grant systems, the conditions tied to the project grants should be taken into account in particular - with a focus on being able to stimulate both short- and long-term artistic processes.

Background and method

Kulturbryggan is a pilot programme that replaced the government foundation *Framtidens Kultur*, which was formed in 1994 and discontinued in 2010. Besides distributing grant funding to innovative cultural activities, Kulturbryggan also has the task of developing new forms of financing for cultural activities. Musikplattformen is a part of the Swedish Performing Arts Agency and distributes project grants with the aim of supporting a varied musical offering throughout Sweden. Musikplattformen is characterised by artistic renewal and high quality.

The report is based on a qualitative study. Interviews have been held with applicants, grant-awarding judges, offices and decision-makers linked with Kulturbryggan and Musikplattformen. The study is also based on reviews of policy documents, participative observations, internal working materials and materials from the organisations' own reports and websites.

Inledning

Vi hyllar det som är banbrytande, det som tänjer gränserna och visar på innovationens och det fantasifullo nytänkandets oerhörda kraft. Ja, vi gör faktiskt mer än så: vi begär det, och vi kräver av kulturutövarna att de ska vara nyskapande, att de ständigt ska förnya sig – och därigenom förnya oss och vår kultur. Vid sidan av kommersiell framgång är graden av banbrytande förnyelse den viktigaste enskilda måttstocken när deras verk bedöms.¹

Ambitionen att konst och kultur ska vara nyskapande ses av många som en strävan som ligger i tiden.² Nytänkande och innovation är, som journalisten Anders Mildner skriver i citatet ovan, hyllade ideal på många områden – däribland kulturens. Under den tidigare mandatperioden aviserade regeringen att förnyelse av kulturlivet var ett prioriterat område inom kulturpolitiken. Mot bakgrund av detta sjuöattes två satsningar på bidragsgivning till nyskapande kultur: *Musikplattformen och Kulturbryggan*.

Kulturbryggan inledde sin verksamhet redan 2010, och ersatte då Framtidens kultur – en statlig stiftelse som var verksam 1994–2010. Sedan hösten 2011 har Kulturbryggan fördelat 25 miljoner kronor årligen inom ramen för en försöksverksamhet. I februari 2014 beslutade regeringen om en mer varaktig organisering av Kulturbryggan genom att ge Konstnärnsämnden i uppdrag att inrätta ett särskilt beslutande organ inom Konstnärnsämnden för stöd till nyskapande kultur.³

År 2011 inrättades Musikplattformen vid Statens musikverk, som är ett center för musik, teater och dans. Musikverket ersatte den statliga stiftelsen Rikskonserter. Musikverket ger bidrag till nationella och internationella samlarbetsprojekt som bidrar till konstnärlig förnyelse, utveckling och hållbar återväxt i musiklivet genom Musikplattformen. Sedan hösten 2011 fördelar Musikplattformen 25 miljoner kronor årligen.

Myndigheten för kulturanalys har i uppdrag att bedöma effekterna av den statliga verksamhetsstyrningen och bidragen på kulturområdet, vilket innefattar bidragssystemen till nyskapande kultur. Ett av de nationella kulturpolitiska målen är att kulturpolitiken ska främja kvalitet och konstnärlig förnyelse. Avsikten är att målen ska genomsyra kulturpolitiken. Riksdagen har framhållit att det är ”angeläget att löpande följa upp och utvärdera kulturpolitiken för att försäkra sig om att de nationella målen också får genomslag i praktiken”.⁴ Med utgångspunkt i

¹ Mildner 2012.

² Viborg 2012 s.10.

³ Ku2014/351/KO.

⁴ Bet. 2012/13 KrU6 s. 24.

Kulturanalys uppdrag och de förändringar som skett i organisationerna och bidragsgivningen är det relevant att undersöka styrningen, och i möjligaste mån effekterna, av Kulturbryggan och Musikplattformen i relation till det kulturpolitiska målet att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse.

Utvärderingens syfte

Utvärderingen syftar till att undersöka de förutsättningar som skapats för nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse genom Kulturbryggan och Musikplattformen. Utvärderingen inriktas mot att:

- undersöka hur de politiska intentionerna och uppdragsformuleringarna till Musikplattformen och Kulturbryggan påverkar förutsättningarna för bidragsgivningen till nyskapande kultur
- undersöka hur Musikplattformen och Kulturbryggan valt att utforma och tillämpa ansöknings- och bedömningssystem
- särskilt analysera Musikplattformens och Kulturbryggans definitioner av begreppen konstnärlig förnyelse och nyskapande kultur
- redogöra för ansökningarnas uppfattningar om bidragssystemen.

Utvärderingen fokuserar därmed på förutsättningarna för nyskapande kultur inom ramen för Musikplattformen och Kulturbryggan. Frågan om huruvida bidragen leder till nyskapande kultur av hög kvalitet *som annars inte skulle producerats* faller utanför ramen för denna rapport. Analysen inriktas i stället mot att synliggöra bidragssystemens konsekvenser, både avsedda och oavsedda, såsom de framträder i intervjuerna med olika aktörer samt i annat relevant material. För att förstå vad de olika bidragssystemen får för konsekvenser har vi valt att titta närmare på de mål för verksamheterna som ställs upp i bidragsförordningar och i övriga förarbeten, eftersom dessa skapar ramverket för hur Kulturbryggan och Musikplattformen utformat sina verksamheter.

Material och avgränsningar

Denna undersökning är framför allt baserad på intervjuer och studier av policydokument. I grova drag används olika material i olika delar av utvärderingen. Analyserna av regeringens och riksdagens intentioner har utgått från en textanalys av Kulturbryggans och Musikplattformens underlag och förarbeten. Med förarbeten avses regeringens och departementets förslags- och beslutstexter: i första hand propositionen *Tid för Kultur*, men även 1974 års och 1996 års kulturpropositioner, bidragsförordningarna och direktiven till Kulturbryggan och Musikplattformen. Även utredningen *I samspel med Musiklivet och Kulturbryggan – underlag för vidare beredning* tillhör verksamheternas förarbeten. Med beslutstexter avses riksdagstryck – i första hand riksdags-

behandlingen av propositionen samt ställningstaganden till propositionerna om budget för utgiftsområdet för *Kultur och fritid*.

Analyserna av Kulturbryggans och Musikplattformens uppbyggnad, arbetssätt och implementeringar av bidragsförordningarna har i huvudsak baserats på intervjuer samt information från de två organisationernas egna publikationer såsom hemsidor, rapporter och arbetsdokument. Intervjuer har genomförts dels med personer i nyckelfunktioner på respektive kansli dels med medlemmar av de organ som har beslutat om utformningen av systemen, det vill säga Kulturbryggans kommitté och det konstnärliga rådet på Musikplattformen. Materialet har sedan kompletterats av deltagande observation vid möten, policydokument samt internt arbetsmaterial producerat av Kulturbryggan och Musikplattformen. Det har varit särskilt relevant att studera ansökningssystemet, olika styrdokument samt material som innehåller tolkningar och operationaliseringar av bidragsförordningarna. I materialet ingår även organisationernas egna återrapporteringar och uppföljningar.

Undersökningen av hur riktlinjer och bedömningskriterier tillämpas av sakkunniga och beslutsfattare inom bidragssystemet vilar i huvudsak på intervjuer. Vi har intervjuat ett urval av medlemmar ur Musikplattformens konstnärliga råd, ett antal sakkunniga ur Kulturbryggans bedömarpool samt personer i Kulturbryggans beslutsfattande kommitté. I urvalet av intervjuer från Kulturbryggans kommitté har vi strävat efter att intervju personer med både kortare och längre tids erfarenhet från arbetet i Kulturbryggan. Utöver intervjuerna har vi även lagt vikt vid de skriftliga riktlinjer som finns för bedömare och beslutsfattare samt gjort nedslag i projektansökningar och utlåtanden om projektansökningar.

Genom att intervju personer som beviljats anslag från Musikplattformen och Kulturbryggan har en bild av de sökandes perspektiv på ansöknings- och bedömningssystemen kommit fram. Merparten av de intervjuade som beviljats stöd har även fått avslag på tidigare ansökningar, så även dessa erfarenheter inryms i materialet. Urvalet av dessa intervjuer gjordes med avseende på kön, ålder, geografisk plats, kulturområde och storlek på anslaget. I den sammantagna bilden av de sökandes situation finns även kvantitativa data framtagna av Kulturanalys. Det är statistik som framför allt redovisar systemens beviljandegrad i relation till ansökarnas kön och geografiska hemvist. Dessa datauppgifter presenteras delvis i kapitel 3.

Totalt har 28 personer intervjuats under våren 2014.⁵ Samtliga intervjuer har genomförts i semi-strukturerad form, där öppna frågor utifrån några centrala teman var vägledande för samtalet. Två inledande möten med tjänstemän på Kulturbryggan och Musikplattformen utgjorde en viktig bas för såväl utformningen av intervjuguider som materialurvalet i stort.

⁵ Många intervjuer har anonymiserats i syfte att skydda dessas integritet.

I huvudsak har vi valt att fokusera på Musikplattformens och Kulturbryggans verksamheter under 2013, för att få en dokumenterad, men ändå aktuell, bild av hur bidragssystemen fungerar.

I analysen av intervjuerna är det centralt att det inte är vi själva som definierar begrepp såsom förnyelse, nyskapande och konstnärlig kvalitet. I stället har vi kartlagt hur begreppen definieras och operationaliseras i styrdokument, av berörda aktörer och i offentlig kulturpolitisk debatt. Aktörernas användning av begreppet nyskapande analyseras och diskuteras avslutningsvis i rapportens slutsatser.

Mål med satsningar på nyskapande kultur

Prioriteringar av konstnärlig förnyelse, nyskapande och utveckling är ingen ny inriktning inom kulturpolitiken. I den första kulturpolitiska propositionen från 1974 var ett av de nationella målen att ”kulturpolitiken skall möjliggöra konstnärlig och kulturell förnyelse” och ett projektbidrag för ”experiment och utvecklingsarbete” inrättades.⁶ Bidraget, på 2 miljoner kronor, skulle riktas till studieförbund, föreningar och ”konstnärligt skapande amatörverksamhet” och därmed bidra till såväl individuell som kollektiv utveckling i samhället. Även mindre ensembler och fria grupper kunde komma på fråga för bidragsgivningen.⁷

Ett ökat intresse för att stödet till kulturlivet ska inriktas mot ”kulturellt nyskapande och garantera det smala kultutbudet” är synligt i riksdagsmotioner under hela 1980-talet.⁸ Detta politiska intresse bidrog till att riktlinjerna för Allmänna arvsfonden lades om 1994, och i propositionen sägs att det är i första hand ”nyskapande och utvecklande verksamhet” som ska stödjas.⁹ Samma år skapades stiftelsen Framtidens kultur som skulle ge bidrag till långsiktiga och nyskapande kulturprojekt (en längre beskrivning ges nedan). Det är först med propositionen *Tid för kultur* (2009) som nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse, utöver att vara ett av de kulturpolitiska målen, lyfts fram som ett prioriterat område.¹⁰ I den föregående propositionen *Kulturpolitik* från 1996 betonade man dock vikten av att främja nyskapande kultur på följande sätt:

Arbetsvillkoren för yrkesverksamma konstnärer påverkar vitaliteten och mångfalden inom hela kulturlivet. Den kulturpolitiska uppgiften är att skapa bästa möjliga förutsättningar för det yrkesmässiga konstnärliga arbetet. Experimentell och nydanande konst är, i likhet med grundforskning, avgörande för framtida expansion och kvalitet, men sällan kommersiellt lönsam. Därför skall även nya kulturella uttryck och mindre etablerade kulturutövare stimuleras och stödjas. [...] Kvalitet, särskild konstnärlig kvalitet, är inget statistiskt. Konstnärlig förnyelse bygger ofta på att nyskapande konstnärer bryter mot rådande kvalitetsuppfattningar. I strävan efter kvalitet är gediget kunnande liksom alternativ till slentrianmässig och schablonartad kulturproduktion av särskild vikt.¹¹

⁶ *Bet. 1974 KrU15 s. 22.*

⁷ *Bet. 1974 KrU15 s. 23.*

⁸ *Se t.ex. bet. KrU1985/86:18 s. 9, 84.*

⁹ *Bet. 1993/1994: SoU23.*

¹⁰ *Prop. 2009/10:3.*

¹¹ *Prop. 1996/1997:3.*

Nyskapande och förnyelse framstår ibland som liktydigt med kvalitet i dessa skrivningar liksom i våra samtida förarbetena, samtidigt som det understryks att nyskapande delvis bör innebära att frånga rådande kvalitetsnormer. Dessa dubbla uppdrag syns även i de nuvarande politiska ambitionerna med stöd till förnyelse inom kulturlivet.

Under innevarande och tidigare mandatperioder har flera satsningar gjorts på nyskapande kultur, däribland Kulturbryggan och Musikplattformen. Dessa satsningar bottenar i en politisk ambition om att prioritera ”förbättrade villkor för den nyskapande kulturen”.¹² Både Musikplattformen och Kulturbryggan inrättades till följd av förslag i regeringens proposition *Tid för Kultur* 2009.¹³ Bidragssystemens bakgrund samt skrivningarna i propositionen och i övriga förarbeten är därför viktiga för att klargöra och precisera målen med och styrningen av verksamheterna.

Kulturbryggans och Musikplattformens uppdrag och bildande

Kulturbryggan är en statlig utredning, inrättad 2010, med två huvudsakliga uppdrag:

1. att lämna förslag på verksamhetsform som är ändamålsenlig för en långsiktig bidragsgivning till förnyelse och utveckling inom kulturområdet
2. att genom en försöksverksamhet fördela avsatta medel till nyskapande kulturprojekt med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen.¹⁴

Et ytterligare uppdrag består i att sträva efter att etablera samverkan med offentliga och icke-offentliga finansörer samt att överväga hur de kulturpolitiska målen från 2009 kan få genomslag. Det ekonomiska stödet, totalt delas 25 miljoner ut årligen, får enligt bidragsförordningen även ges till samverkansprojekt för utveckling av nya former för kulturell verksamhet och för utveckling av nya sätt att finansiera kulturell verksamhet. Det fria kulturlivet ska prioriteras vid fördelningen av bidrag. För större anslag ställs även krav på att minst en icke-offentlig aktör ska vara med att finansiera projekt som anslås bidrag. Kulturbryggan har rätt till att göra undantag från kravet på medfinansiering till projekt som ska ”påbörja en försöksverksamhet eller för att vidareutveckla en projektidé”.¹⁵ Kansliet består av en kanslichef, två handläggare, en kommunikatör samt en kommittésekreterare.

¹² Prop. 2009/10:3 s. 8.

¹³ Prop. 2009/10:3.

¹⁴ SFS 2011:317.

¹⁵ Dir. 2010:77.

Satsningen på en specifik bidragsform för nyskapande kultur måste ses i ljuset av att stiftelsen *Framtidens Kultur* lades ner 2011. Stiftelsen bildades 1994, i syfte att fördela medel till långsiktiga och nyskapande kulturprojekt.¹⁶ Fondkapitalet utgjordes av delar av de medel som frigjordes när löntagarfonderna upplöstes. När fondens medel var slut avvecklades stiftelsen, men riksdagen underströk vikten av att behålla ett fortsatt ”kulturellt riskkapital för nyskapande projekt som är i en utvecklingsfas och som inte passar in i gängse bidragsordningar”.¹⁷

Verksamheten Kulturbryggan var inledningsvis tänkt att vara tvåårig men har i omgångar förlängts. Den ska slutredovisas senast 31 december 2014. I ett eget delbetänkande 2012 föreslog utredningen Kulturbryggan att verksamheten ska permanentas som en egen myndighet.¹⁸ I februari 2014 beslutade dock regeringen om en mer varaktig organisering av Kulturbryggan genom att ge Konstnärsnämnden i uppdrag att inrätta ett särskilt beslutande organ inom Konstnärsnämnden.¹⁹

Musikplattformen föreslogs i propositionen *Tid för kultur* som en verksamhet vid den nya myndigheten Statens musikverk. Musikplattformen styrs av en förordning från 2010 och har ett särskilt jämställdhets-, mångfalds- och barnuppdrag. Musikplattformen ska genom bidragsgivning stödja och främja det fria musiklivet. Stödet ska bidra till gränsöverskridande möten, konstnärlig förnyelse och långsiktig utveckling – i form av nationella och internationella samarbetsprojekt. Anslaget omfattar 25 miljoner årligen.²⁰ Ansökningssystemet medger belopp om mellan 10 000 och 2 miljoner kronor. Aktörer inom det fria musiklivet, organisationer, institutioner och myndigheter kan söka projektstöd. Förutom att handlägga och organisera det ekonomiska stödet, som är i fokus för den här utvärderingen, arbetar Musikplattformen även med information, dokumentation av beviljade projekt, sammankoppling av aktörer och rådgivning kring Musikplattformens verksamhetsområde till det fria musiklivet. Kansliet består av en chef och en administrativ koordinator, en nationell koordinator, en internationell koordinator, en dokumentationskoordinator samt en koordinator för jämställdhetsuppdraget.

¹⁶ Prop. 2009/10:3 s. 11.

¹⁷ Bet. 2009/10 KrU5 s. 33.

¹⁸ SOU 2012:16.

¹⁹ Ku2014/351/KO

²⁰ Musikplattformen disponerar även 8 miljoner till jämställdhet enligt regeringsuppdrag 2011–2014 (från jämställdhetsanslaget i budgetpropositionen). Musikplattformen koordinerar uppdraget som bland annat består av ekonomiskt stöd till strategiskt och långsiktigt jämställdhetsarbete i musiklivet. Detta uppdrag har belysts i *Kulturanalys rapport "Bland förebilder och föreställningar – jämställdhetsarbete på kulturområdet"* (2014) och faller utanför denna utvärderings ramar.

Statens musikverk och verksamheten vid Musikplattformen utformades utifrån utredningen *I samspel med musiklivet*.²¹ I utredningens uppdrag ingick att föreslå en ny myndighet med stöd till det fria musiklivet, efter att beslut fattats om att stödet till Svenska Rikskonserter skulle dras in. Bakgrunden är, enligt riksdagsmajoriteten, att verksamheten ”behöver i högre grad inriktas på expertstöd och kompetensutveckling både i förhållande till den regionala nivån och i förhållande till andra aktörer”.²² Upprättandet av en ny plattform för musik ska därmed bidra med nationell överblick och kompetensuppbyggnad samt främja internationell samverkan, samtidigt som den håller musikens kulturarv levande.²³ Musikplattformen instiftades även med avsikt att stärka det fria musiklivet.

Att främja nyskapande och kvalitet

Ett övergripande ramverk för Kulturbryggans och Musikplattformens verksamheter är, vid sidan av bidragsförordningarna, de kulturpolitiska målen från 2009. Det är i första hand delmålet om att ”främja kvalitet och konstnärlig förnyelse” som är relevant för styrningen av Kulturbryggan och Musikplattformen. Betydelsen av detta delmål måste ses i ljuset av att Kulturutredningen (SOU 2009:16), som föregick propositionen *Tid för kultur*, föreslog att både kvalitetsbegreppet och inriktningen på konstnärlig förnyelse skulle tas bort från de kulturpolitiska målen. Man uppfattade inriktningen mot kvalitet som ideologiskt präglad, och utredarna framhöll konstens oberoende och frihet som ett överordnat värde.

Innebörden av konstnärlig kvalitet har hittills inte kunnat preciseras. När man ändå försökt göra det så har det visat sig att den konstnärliga utvecklingen regelmässigt sökt sig mot uttrycksformer som brutit mot etablerade normer om kvalitet. Kulturpolitiken bör ta intryck av de erfarenheter som finns av detta. Vi har noterat att krav på konstnärlig kvalitet har en tendens att gynna etablerade uttrycksformer och etablerade konstnärsgenerationer. Det finns, kort sagt, en motsättning mellan värnet av konstens frihet och krav på att konst ska uppvisa specifika kvaliteter, vilka de nu än kan vara. Vi har inte fört vidare en formulering från de gällande målen att kulturpolitiken ska främja konstnärlig förnyelse. Vi bedömer att politiken främjar konstens förnyelse bäst genom att värna om dess frihet.²⁴

Utredningens förslag fick inte genomslag i propositionen. De politiska skrivningarna om begreppen nyskapande och kvalitet kännetecknas av att regeringen lyfter fram begreppen som viktiga värden, men också av att det saknas tydliga definitioner. Bakgrunden till det kan utläsas i propositionens avsikts-

²¹ SOU 2010:12.

²² Bet. 2009/10 KrU5 s. 24.

²³ Bet. 2009/10 KrU5 s. 41.

²⁴ SOU 2009:16 del 2 s. 46.

förklaring om att definitioner av kvalitet inte bör göras på politisk nivå samt att kvalitet är avhängigt kontext.

Vad som anses vara kvalitet varierar mellan tider och platser. Det varierar från genre till genre och mellan grupper och individer. Kulturskaparna har en nyckelroll i den ständigt pågående diskussionen om vad som är kvalitet på kulturområdet. Att kvalitet är centralt för kulturpolitiken innebär inte att dess innebörd ska bli föremål för politiska bedömningar.²⁵

Kvalitet behandlas i förarbeten och beslutstexter för Kulturbryggan och Musikplattformen oftast med hänvisning till konstnärlig kvalitet. Citatet ovan är dock ett exempel på att skrivningar om kvalitet emellanåt behandlar begreppet fristående och tillämpligt för kulturområdet i stort. Kvalitet framställs då som ett värde som är bredare än konstnärlig kvalitet. Även när det gäller begreppet nyskapande saknas definitioner i propositionen. I ett resonemang om konstnärligt skapande som syftar till att förtydliga delmålet om kvalitet och förnyelse framhålls dock att:

Konstnärligt skapande handlar i väsentliga avseenden om att göra annorlunda, utforska nya områden, överskrida gränser, synliggöra olika aspekter av vår tillvaro och att göra detta med största möjliga kraft och trovärdighet, i det medium man valt att arbeta.²⁶

En möjlig tolkning av ovanstående formulering är att nyskapande och konstnärligt skapande är nära sammanbundet, på samma sätt som understrukits i propositionen från 1996. Att ”överskrida gränser”, ”göra annorlunda”, ”utforska nya områden” och ”synliggöra olika aspekter av vår tillvaro” är en väsentlig del av det konstnärliga utövandet och pekar därmed mot att det särskilt är det konstnärliga kulturlivet som kan antas vara nyskapande. Den här tolkningen ligger i linje med bidragsförordningens målformuleringar för Musikplattformen. Där står att bidrag ska fördelas till projekt som präglas av ”konstnärlig förnyelse och hög kvalitet”.²⁷ I bidragsförordningen för Kulturbryggan har målformuleringar gått från att vara bredare till att bli mer specifika. I den första bidragsförordningen angavs att stödet skulle fördelas till ”nyskapande kulturell verksamhet av professionell art som bedrivs i projektform”.²⁸ I nästa bidragsförordning lades satsen ”och av hög kvalitet” till Kulturbryggans mål.²⁹ I uppdraget till Konstnärsnämnden om att permanenta försöksverksamheten i myndighetens regi tas ett steg mot att koppla samman nyskapande kultur med konstnärlig inriktning och kvalitet:

²⁵ Prop. 2009/10:3 s. 30

²⁶ Prop. 2009/10:3 s. 30

²⁷ SFS 2010:1921.

²⁸ SFS 2011:317.

²⁹ SFS 2012:904.

Regeringen anser att en bidragsgivning som är särskilt inriktad på kulturlivets förnyelse och utveckling är av stor betydelse för framväxten av ett kulturutbud av hög konstnärlig kvalitet och god tillgänglighet i hela landet. Det särskilda beslutsorganet Kulturbryggan ska bidra till denna utveckling och därmed till uppfyllandet av de nationella kulturpolitiska målen.³⁰

Rishtagande är ett annat begrepp som förekommer i diskussionerna kring förnyelse på kulturområdet. Därmed bidrar det till att forma innebörden i begreppet nyskapande. Nyskapande kopplas samman med kultur och konst som vågar ta risker. Detta måste förstås i ljuset av att Framtidens Kulturs bidragsgivning var inriktade mot rishtagande kulturprojekt, och det finns ett behov av att fylla tomrummet efter att stiftelsen avvecklats. Regeringen framhåller att kulturen är i fortsatt behov av ett riskkapital som kan bidra till att verksamheter som ännu inte är etablerade kulturverksamheter kan utvecklas.³¹ På Kulturbryggan har rishtagande använts som en graderad bedömningsgrund av projektansökningar, och på Musikplattformen används begreppet som en synonym för konstnärlig förnyelse (se kapitel 3 för ytterligare diskussion). Rishtagande ges alltså framför allt två innebörder: konstnärliga risker och ekonomiska risker. Regeringen poängterar att en förutsättning för förnyelse och utveckling är att kulturpolitiken bland annat bidrar med ekonomiska medel för ”kultur som annars inte skulle kommit till uttryck”.³²

Villkor och målgrupper för Musikplattformen och Kulturbryggan

Vid sidan om kulturpolitikens delmål om att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse har även de politiska skrivningarna om övriga delmål i varierande grad betydelse för hur Kulturbryggan och Musikplattformen styrs och vilka bidragen kan riktas till. I såväl Musikplattformens kommittédirektiv som Kulturbryggans bidragsförordning anges att verksamheterna – vid sidan om att främja nyskapande kultur av hög kvalitet – ska bidra till att uppfylla de kulturpolitiska målen. Det innebär att bidragsgivningen även ska ”främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och att utveckla sina skapande förmågor [...], främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas, främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan inom kulturområdet och särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur”.³³ Dessa mål är framför allt relevanta för Kulturbryggan och Musikplattformen när det handlar om att utforma behörighetsvillkoren för stöd, ta hänsyn till olika målgrupper samt i det kommunikativa arbetet med utlysningar.

³⁰ Ku2014/351/KO.

³¹ Prop. 2009/10:3 s. 51.

³² Prop. 2009/10:3 s. 51.

³³ Prop. 2009/10:3 s. 26.

Målgrupperna för stödet kan delas in i två kategorier: dels kulturskaparna och arrangörer av kulturevenemang, dels publiken – de som ska uppleva kulturen. Den primära målgruppen för Kulturbryggan och Musikplattformen när det handlar om kulturutövarna är, enligt bidragsförordningarna, det professionella fria kulturlivet respektive det professionella fria musiklivet – det vill säga yrkesverksamma fria kulturutövare. Det är till dessa grupper som bidragen riktas. De folkvalda anser att dessa kulturutövare spelar en särskild roll i relation till nyskapande kultur:

De fria grupperna är en viktig del av kulturlivet. De står ofta för konstnärlig förnyelse och mångfald och når – då det gäller teater och dans – ut till en stor publik i alla åldrar, särskilt i de yngre åldersgrupperna. Kulturrådet kunde för några år sedan visa att de fria grupperna fick ca 6 % av det totala statliga scenkonstanslaget, medan de svarade för ca 20 % av utbudet.³⁴

När det gäller de publika målgrupperna omtalas de både på ett allmänt plan – ”alla” ska ha rätt till kultur – och i mer specifika termer. I citatet ovan lyfts barn och ungdomar fram som en nyckelgrupp i relation till nyskapande kultur. Detta anges specifikt i förordningen för Musikplattformen, men uppdraget gäller även delvis Kulturbryggan eftersom försöksverksamheten ska främja de kulturpolitiska målen.

På den allmänna nivån framhålls i de kulturpolitiska målen ”allas rätt” till kultur samt ett samhällselig intresse av att bejaka och förvalta både dåtida och framtida kulturarv. Att tillgängliggöra nyskapande kultur för ”alla människor” är en uppgift som bör delas av såväl offentliga som privata aktörer. Ingen närmare precisering görs av viljeinriktningen, men en etablerad tolkning är att målet gäller jämlikhet i fråga om en geografisk spridning av tillgången på kulturupplevelser av alla former.³⁵

Att verka för ett rikt och nyskapande kulturliv som är tillgängligt för alla människor samt att bevara och tillgängliggöra kulturarvet är viktiga uppgifter för hela samhället – det allmänna lika väl som enskilda. Alla som bor i vårt land ska ha möjlighet att delta i kulturlivet och kunna uppleva dans, musik, teater, litteratur, bildkonst, utställningar och levande kulturmiljöer.³⁶

Vid sidan om att alla – oavsett var i landet man bor – ska kunna ta del av ett varierat kulturliv, omnämns även kultur som en tillgänglighetsfråga när kulturpolitikens tredje delmål om ett levande kulturarv ska specificeras.³⁷ Det framhålls att: ”personer med funktionshinder ska beaktas i alla regeringens initiativ på området” och tillgänglighet till kulturlokaler, tekniska hjälpmedel och möjligheterna till eget kulturutövande nämns som exempel på viktiga åtgärder. På samma sätt utgör även

³⁴ Bet. 2009/10KrU5 s. 45.

³⁵ Jfr Myndigheten för Kulturanalys 2012:2 s. 35–37.

³⁶ Prop. 2009/10:3 s.16.

³⁷ Prop. 2009/10:3 s. 29.

jämställdhet och mångfald viktiga värden för att delmålet om allas möjlighet till kultur ska anses vara uppnådda. Ingen ska känna sig utestängd från kulturella sammanhang, och nationella minoriteter bör ges möjlighet både att ta del av, bevara och uttrycka sin kultur.³⁸ Alla dessa aspekter är därmed av varierande vikt för Musikplattformens och Kulturbryggans bidragsgivning.

Projektbidrag och den nyskapande kulturens finansiering

Både Kulturbryggan och Musikplattformen fördelar stöd till projekt. Denna stödform ligger i linje med regeringens intention om att ”den grundläggande principen bör vara att statligt stöd till kulturskapare i första hand ska betalas ut som ersättning för det konstnärliga arbete som utförts eller för att ge ekonomiskt utrymme för kulturskapare att ägna sig åt sin konstnärliga verksamhet”.³⁹ I utredningen *I samspel med musiklivet* understryks att projektmedlen bör vara tidsbegränsade, eftersom ”det är av stor betydelse att resurser inte låses fast över tid, vilket förhindrar utveckling och nytänkande”.⁴⁰ Den generella tendensen, även sett över tid, är att riktade satsningar mot experiment, utveckling och förnyelse på kulturområdet har utgjorts av just projektbidrag. Även Konstnärsnämndens och Kulturrådets nuvarande projektbidrag är bland annat inriktade mot konstnärlig förnyelse och utveckling.

Förutom att stödja nyskapande kultur genom projektstöd, har Kulturbryggan – till skillnad från Musikplattformen – även i uppdrag att främja nya finansieringsformer och samverkan inom kulturområdet. Uppdraget kan förstås utifrån att propositionen *Tid för kultur* betonar att kulturens finansiering måste breddas. Målsättningen är att offentliga och privata aktörer ska dela det ekonomiska ansvaret för kulturen. För att uppnå detta mål måste den icke-offentliga finansieringen av kulturen öka. Detta skulle i sin tur medföra positiva effekter i form av att ”fler kulturprojekt skulle komma till stånd och kultursektorns beroende av politiska beslut skulle minska”.⁴¹ I linje med denna strävan har Kulturbryggan, vid sidan om att fördela bidrag till nyskapande kultur, fått i uppdrag att främja utvecklingen av nya finansieringsmodeller för kulturverksamhet. Kulturbryggan, som vid sidan om försöksverksamheten med bidragsgivning även är en utredning, ska ”skapa former för ekonomisk stödgivning som ger incitament till finansiering från flera parter”.⁴²

Utifrån ambitionen om en breddad finansieringsbas för kulturen i stort har den tidigare förmodade motsättningen mellan konstnärlig/icke-kommersiell och

³⁸ Prop. 2009/10:3 s. 31.

³⁹ Prop. 2009/10:3 s. 36–37.

⁴⁰ SOU 2010:12 s. 84.

⁴¹ Prop. 2009/10:3 s.13.

⁴² Ku2010:04/2014/9 s. 9. Se även prop. 2009/10:3 s. 52.

kommersiell kultur setts som förlegad. Det tidigare kulturpolitiska målet om att motverka kommersialiseringens negativa verkningar togs därför bort i det förslag om nya mål som propositionen *Tid för kultur* lämnade.⁴³ Strävan efter en ökad kommersiell bärkraft bland de fria kulturutövarna handlar om att ta till vara på kulturintresset bland ideella krafter och privata aktörer för att säkerställa utvecklingen och ett oberoende kulturliv i Sverige.⁴⁴ Denna viljeinriktning kan antas ha betydelse för hur Kulturbryggans uppdrag har utformats.

Till sist är även propositionens framhållande av både kulturens egenvärde och dess roll i samhället av vikt för att förstå uppdraget till Kulturbryggan och Musikplattformen.⁴⁵ Det är bland annat kulturens betydelse i samhället som medför att det är viktigt att ”offentliga, privata och ideella krafter delar ansvaret för kulturens framtid”.⁴⁶ Den politiska intentionen är, som vi tidigare visat, att bedömningar av vad som är nyskapande kultur och konstnärlig kvalitet ska avgöras ”inom kulturområdet” (och inte av den politiska nivån). Räckvidden för vad som antas vara ”inom kulturområdet” kan dock antas öka när konstens och kulturens betydelse för samhällsnyttan i stort understryks. En möjlig tolkning av förarbetena är att kvalitetsbedömningarna på Kulturbryggan också förväntas ta hänsyn till växelspelet mellan samhälle och kultur. I bidragsförordningen specificeras detta:

Projektet kan avse ett enskilt konst- eller kulturområde eller vara konstområdesöverskridande. De kan också bygga på samverkan mellan kultursektorn och andra samhällsområden.⁴⁷

Uppdraget till Kulturbryggan om att även inkludera projekt där samverkan mellan kultur och samhälle står i fokus ligger i linje med de övergripande riktlinjerna för kulturpolitiken. I propositionen framhålls att kultur bidrar till processen med att uppnå andra viktiga målsättningar:

Kulturens fria roll och egenvärde är grundläggande. Samtidigt bör insikten om att kulturen också bidrar i olika former till utvecklingen inom andra samhällsområden tas till vara långsiktigt och strukturellt. Därmed skapas förutsättningar för ökad tillväxt och sysselsättning samtidigt som kulturens egen kraft i än högre grad etableras som ett allmänintresse i samhällets olika sektorer.⁴⁸

Konst och kultur ”skapar, bevarar och utvecklar omistliga värden i samhället” samtidigt som de bidrar till ”de värden och kvaliteter som vi förknippar med ett

⁴³ Bet. 2009/10 KrU5 s. 13.

⁴⁴ Prop. 2009/10:3 s.28, bet. 2009/10 KrU5 s. 14.

⁴⁵ Prop. 2009/10:3 s.27.

⁴⁶ Prop. 2009/10:3 s. 18.

⁴⁷ SFS 2011:317.

⁴⁸ Bet. 2012/13 KrU6 s. 21.

gott samhälle, till exempel yttrandefrihet, kreativitet, bildning, humanism och öppenhet”.⁴⁹ Kulturens dubbla betydelse lyfts följaktligen fram – både som värdefull i sig själv och som bidragande till andra samhällsliga värden. Utifrån dessa skrivningar framgår således att bedömningar och värderingar av vad som nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse förväntas utgå både från att kulturen har ett egenvärde och det värde som uppstår när kulturen bidrar till utveckling i samhället i stort.

Sammanfattning

I Kulturbryggans och Musikplattformens uppdrag ingår att förhålla sig till olika politiska mål och intentioner. Verksamheterna styrs framför allt genom bidragsförordningarna, men eftersom bidragsgivningen även ska bidra till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen får även dessa skrivningar betydelse. Sammantaget omgärdas Kulturbryggan och Musikplattformen av ett flertal olika mål och uppdrag, som påverkar utformningen av bidragen på olika sätt. Vi konstaterar att de uppdrag som riktas till Kulturbryggan respektive Musikplattformen kan delas in i villkorsmål, innehållsmål samt mål avseende målgrupperna. Detta innebär att skrivningarna i grova drag kan sägas påverka behörighetsvillkoren för vilka som får söka (villkor), vilket innehåll ansökarnas kulturprojekt kan ha (innehåll) och vilka publika eller utövande målgrupper bidragen ska riktas till (målgrupper).

Målsättningarna om *villkor* för bidragsgivningen avgör på vilka sätt som de stödsökande projekten bör organiseras. Här står inriktningen mot samarbete och samverkan i fokus, i enlighet med bidragsförordningarna för Musikplattformen och Kulturbryggan. Båda stödformerna ska delvis riktas mot projekt som främjar samarbete och samverkan mellan olika kulturaktörer och gärna i form av internationellt samarbete alternativt mellan olika kulturella grupper i Sverige. Bidragen från Kulturbryggan villkoras dessutom av att de stödsökande projekten även måste kunna uppvisa medfinansiering. Samtliga mål som villkorar behörigheten att ansöka om bidrag är uttryckta i bidragsförordningar för respektive stödform.

⁴⁹ Prop. 2009/10:3 s.17–18.

Tabell 1. Målformuleringar ur proposition och bidragsförordningar som styr mot vissa villkor, innehåll och målgrupper.

Mål	Kulturbyggen	Musikplattformen
<p>Villkor: Mål som villkorar stödet för ansökarna</p>	<p>Krav på finansiering från annan part ska ställas som villkor för statsbidrag. Undantag kan göras för projekt som avser en försöksverksamhet eller idéutveckling (SFS 2011:317).</p>	<p>Bidrag får lämnas till samarbetsprojekt av professionell art och av nationell intresse (SFS 2010:1921).</p>
<p>Innehåll: Mål som styr mot ett visst innehåll i kulturprojekten</p>	<p>Bidrag får ges till nyskapande kulturell verksamhet av professionell art och hög kvalitet som bedrivs i projektförhållande (SFS 2012:904).</p> <p>Bidrag får ges till samverkansprojekt som syftar till att utveckla nya former att bedriva kulturell verksamhet (SFS 2012:904).</p> <p>Bidrag får ges till projekt som syftar till att utveckla nya sätt att finansiera kulturella verksamheter (SFS 2012:904).</p> <p>Projekten kan avse ett enskilt konst- eller kulturområde eller vara konstområdesöverskridande. De kan också bygga på samverkan mellan kultursektorn och andra samhällsområden (SFS 2011:317).</p>	<p>Bidragen ska främja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet som präglas av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet (SFS 2010:1921).</p>
<p>Målgrupper: Mål som styr mot kulturprojekt med vissa målgrupper som deltagare eller publik</p>	<p>Vid fördelning av bidrag ska det fria kulturlivet prioriteras (SFS 2011:317).</p> <p>Ändamålet med statsbidraget är att främja förnyelse och utveckling inom kulturområdet med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen (SFS 2012:904). Det vill säga:</p> <p>Särskilt stödja kultur för barn och ungdom, främja allas rätt till kultur genom geografisk spridning av kulturprojekt, verka för tillgänglighet, jämställdhet och mångfald samt nationella minoriteters rättigheter, främja internationellt och interkulturellt utbyte och främja ett levande kulturarv (prop. 2009/10:3)</p>	<p>Vid fördelning av bidrag ska det fria musiklivet, musikalisk mångfald och barn- och ungdomsperspektivet prioriteras. (SFS 2010:1921)</p> <p>Myndigheten ska i sin verksamhet integrera ett jämställdhets-, mångfalds- och barnperspektiv samt ett internationellt och interkulturellt utbyte och samarbete. (SFS 2010:1922)</p>

Källor: Bidragsförordningarna Förordning om statsbidrag till musiklivet (SFS 2010:1921), Förordning om statsbidrag till nyskapande kultur (SFS 2011:317), Förordning om dels fortsatt giltighet av förordningen (2011:317) om statsbidrag till nyskapande kultur, dels ändring i samma förordning (SFS 2012:904), SFS 2010:1922 Förordning med instruktion för Statens Musikverk samt prop. 2009/10:3: Tid för kultur.

De *inhållsmässiga* målen finns framför allt uttryckta och motiverade i relation till de kulturpolitiska målen, men också förstärkta i formuleringarna av direktiv och bidragsförordningar. Liksom vi tidigare konstaterat fördelas tyngdpunkten på de olika begreppen olika mellan Kulturbryggan och Musikplattformen. I riktlinjerna för Kulturbryggans försöksverksamhet har man lagt tonvikten vid nyskapande kultur och att främja nya finansieringsmodeller, medan Musikplattformens mål ställts mot konstnärlig förnyelse. Kulturbryggans inriktning mot förnyelse och kvalitet på hela kulturens område har således ett bredare anslag än den snävare inriktningen på specifikt konstnärlig förnyelse och kvalitet som styr Musikplattformen.

När det gäller *målgrupper* finns det, som nämnts tidigare, två huvudsakliga grupper som regeringen särskilt vill rikta stödet till. Det gäller dels kulturutövarna i det fria kultur- och musiklivet och dels olika publikgrupper, där framför allt barn och unga lyfts fram som prioriterade. Men eftersom bidragssystemen i förlängningen även ska bidra till att uppfylla de nationella kulturpolitiska målen förutsätts att man också beaktar allas rätt till kultur. Det innefattar en strävan om att kultur ska vara tillgänglig för både män och kvinnor, för funktionsnedsatta, vara geografiskt spridd samt medverka till mångfald.

Sammantaget kan vi konstatera att det alltså finns flera former av mål (behörighetsvillkor, innehåll och målgrupper) och att dessa potentiellt överlappar varandra. Detta gäller framför allt ambitionerna om att stödet ska nå vissa publika målgrupper och hur projekten får organiseras i relation till de huvudsakliga intentionerna med stödet – att projekten ska hålla hög kvalitet och vara nyskapande respektive konstnärligt förnyande. Det är därför relevant att studera på vilka sätt behörighetsvillkoren och de prioriterade målgrupperna får konsekvenser för innehållet – det vill säga vilka former av nyskapande och konstnärligt förnyande som kan få ekonomiskt stöd genom dessa bidragssystem och vilka som inte kan få stöd till följd av hur uppdragen har utformats. I de följande kapitlen ligger därför fokus på hur man byggt upp sina bidragssystem utifrån dessa olika målformuleringar och vilka effekter betoningen på olika delar av de offentliga mål får för Musikplattformens och Kulturbryggans bidragsgivning.

Uppbyggnaden av Kultur- bryggan och Musikplattformen

Stödet till nyskapande kultur påverkas av de system och arbetssätt som Kulturbryggan och Musikplattformen byggt upp sedan starten 2011. En viktig del av den nyskapande kulturens förutsättningar handlar om hur systemen för utlysningar är utformade, hur sammansättningen av ansökningskriterier ser ut och vilka kriterierna är i bedömningssystemen. I detta kapitel redovisas grunderna för uppbyggnaden av dessa system, och redogörelsen är främst baserad på intervjuer.

Sammantaget framträder två bidragssystem som utformat olika förutsättningar för att stödja nyskapande kultur. Båda systemen innehåller tydliga regelverk för bedömningar och beslutsfattande, som i stort stämmer överens med de politiska målsättningarna med respektive bidragssystem. De avgörande skillnaderna handlar om hur de båda olika bedömningssystemen är uppbyggda när det gäller hur ansökningarna ska värderas, och därmed har de olika förutsättningar för att stödja olika former av nyskapande kultur.

Utlysningar och ansökningar

Kulturbryggans första utlysning ägde rum 2011, och fram till och med 2013 års slut har de genomfört totalt tolv utlysningar. De har marknadsfört utlysningarna via sociala medier, spridit information i relevanta nätverk och besökt strategiskt relevanta platser för det fria kulturlivet. Kulturbryggan har en kommunikationsansvarig anställd för att nå fram till relevanta kulturaktörer där stödet för nyskapande kultur kan vara avgörande för ett projekts genomförande. Antal ansökningar per år har varierat. År 2011 var det 1251 ansökningar, år 2012 var det 630 och år 2013 var det 829. Kulturbryggan använder sig av två huvudsakliga stödformer – startstöd och genomförandestöd. De har även genomfört tre tematiska utlysningar.⁵⁰

Beviljandegraden för år 2013 motsvarar totalt 17,9 procent, och den är högre för kvinnor. Av de ansökande projektägarna är 57 procent kvinnor och av de projekt som beviljas stöd är andelen 63 procent kvinnor. Även den geografiska representativiteten har en viss snedfördelning 2013, till fördel för sökande från Stockholmsområdet.

I likhet med Kulturbryggan genomförde Musikplattformen sin första utlysning under 2011. Därefter har de avslutat totalt sju utlysningar och fördelningstillfällen.

⁵⁰ Tema för dessa har varit *finansuell samverkan (2012)*, *internationell samverkan (2013)* samt *kultur och politik (2014)*.

Sedan 2013 hålls två ansökningsomgångar per år. En målsättning för både kansliet och rådet har varit att få ner antalet ansökningar, för att nå ”rätt” sökande, det vill säga projekt av hög kvalitet. Vid senaste ansökningsomgången var antalet sökande 260 projekt, och 11 miljoner fanns att fördela. Detta antal samt kvaliteten på projekten anses ligga nära målsättningen. För ansökningar under 100 000 kronor behövs ingen samarbetspart, och till skillnad från ansökningar på högre belopp behövs inte heller F-skatt.

Beviljandegraden under 2013 var 18,2 procent totalt. Den geografiska spridningen av beviljade projekt följer förhållandevis väl andelen ansökare från respektive region. De flesta ansökningar och även beviljade projekt härstammar från storstadsregionerna (andel beviljade projekt: Stockholm 42 procent, 19 procent Västra Götaland och 11 procent Skåne).

Beslutsstruktur och bedömningsgrunder: från ax till limpa

Kulturbyggans bedömningsprocess är delvis utformad med *Framtidens Kultur* som inspiration. I bidragsförordningen anges att Kulturbryggan enbart kan bevilja bidrag efter att ha låtit ”minst en extern bedömare med kunskap inom relevanta kultur- och konstområden” yttra sig.⁵¹ En bedömarpool med 32 aktiva bedömare (under 2013) granskar ansökningarna utifrån fördefinierade kompetensområden. Bedömarpoolen utses av Kulturbryggans kommitté med understöd av kansliet. De anlidade bedömarna ska inte ha liknande uppdrag för andra organisationer eller institutioner. När en ansökan kommer till Kulturbryggan skickas den av kansliet vidare till två sakkunniga inom bedömarpoolen. Vilka dessa sakkunniga blir avgörs delvis av ansökaren själv. Kulturbryggan tillämpar ett system där ansökarna får ange upp till fyra önskade kompetenser som de vill att bedömaren ska ha. Det finns 27 fördefinierade kompetensområden att välja mellan. Dessa delas in i *konst- eller kulturkompetenser och generella kompetenser*.

Kulturkompetenserna är: Musikdramatik/Opera, Litteratur och tidskrifter, Dans, Design/Form, Arkitektur, Film/Rörliga bilder, Bild, Folkmusik/Världsmusik, Klassisk musik/Konstmusik, Kulturarv - antikvariskt perspektiv och Kulturarv - arkiv/bibliotek, Performance/Nycirkus, Populärmusik samt Teater/Talat ord. De valbara generella kompetenserna består av följande områden: Interaktivitet, Genus/HBTQ, Barn och ungdom, Forskning, Finansiell samverkan, Kommunikation, Metodutveckling, Miljö, Mångfald, Partnerskap, Publika evenemang, Teknik och IT, Tillgänglighet samt Annan.

Att även allmänna kompetenser gjorts till valbara alternativ till de kulturella och konstnärliga kan ses som ett svar på skrivningen i bidragsförordningen om att projekten vid sidan om att avse ett enskilt konst- eller kulturområde (eller

⁵¹ SFS 2011:317.

överskrida dessa), även kan ”bygga på samverkan mellan kultursektorn och andra samhällsområden”.⁵² Ansökaren kan också välja att skriva in ett annat valfritt kompetensområde, som Kulturbryggans kansli sedan försöker matcha i bedömarpoolen. De två bedömare som får ansökan på sitt bord ska utifrån Kulturbryggans instruktioner bedöma ansökningarna utifrån det anvisade kompetensområdet samt i relation till ett antal bedömningsgrunder.⁵³ Kansliet har i samråd med kommittén formulerat fem olika bedömningsgrunder (tillika kriterier) utifrån hur de tolkat sitt uppdrag. De fem bedömningsgrunderna är *nyskapande*, *kvalitet*, *kompetens och genomförbarhet*, *samverkan* samt *rekommendation för stöd*.⁵⁴ Varje bedömningsgrund bedöms utefter en fyrgradig skala av två sakkunniga bedömare. Den sistnämnda bedömningsgrunden är kopplad till de tidigare då endast projekt med högsta betyg på *Nyskapande* och *Kvalitet* ska kunna få högsta betyg på *Rekommendation till stöd* enligt anvisningar till bedömare. Värderingen av projektens potential när det gäller nyskapande och de övriga bedömningsgrunderna ska göras i relation till det valda kompetensområdet. Bedömarens uppgift är således att värdera huruvida projekten är nyskapande inom ett specifikt område, såsom Populärmusik eller Mångfald.

Besluten om vilka projekt som slutligen får stöd fattas därefter av Kulturbryggans kommitté, som består av ordförande Bo-Erik Gyberg samt fyra ledamöter. Utifrån de sakkunnigas omdömen skapas en lista med de projekt som befunnit sig inom ramen för 130–150 procent av avsatt belopp för respektive utlysning till kommitténs beslutsmöten. Där fattas sedan bidragsbesluten utifrån kommitténs värdering av projekten.⁵⁵ Kommittén har även tillgång till samtliga projektbeskrivningar och bedömarens rekommendationer, men kommittén måste inte fatta beslut om att stödja de projekt som är högst rekommenderade av bedömare. Beslutet kommuniceras därefter till ansökaren tillsammans med de sakkunnigas omdömen.

I våra intervjuer med Kulturbryggans kansli och kommitté poängterar de att detta är en försöksverksamhet och att de därför vill pröva något nytt. De har ambitionen att i sig vara nyskapande. Som ett exempel anger de att Kulturbryggan inte har några ordinarie stödformer utan poängterar att Kulturbryggan *för tillfället* har tre olika stödformer. Kansliet ser detta angreppssätt som en pågående undersökning av nyskapande-begreppet. Det innebär att förändringar i deras organisation och struktur sker löpande, till exempel ändringar av bedömningsgrunder. Förändringar

⁵² SFS 2011:317.

⁵³ ”Med tillämpning av kompetens avses att bedömare bedömt ansökan med utgångspunkt i respektive angiven kompetens avgränsningar och perspektiv. Därtill uppmanas bedömare att vid bedömningen anlägga ett interdisciplinärt perspektiv i syfte att försöka uppmärksamma eventuella synergieffekter samspelet mellan olika kompetensområden kan tänkas (eller inte tänkas!) generera.” Från Kulturbryggans officiella motivering av beslutsunderlag riktade till ansökarna.

⁵⁴ www.kulturbryggan.se

⁵⁵ Ku2010:04/2014/9 s. 36.

kring ansökningar och blanketter görs efter hand av kansliet i samförstånd med kommittén.

Till skillnad från Kulturbryggans organisation, med ett bedömningsled med sakkunniga och ett ytterligare beslut/bedömningsled i kommittén, står det konstnärliga rådet för både bedömning och beslut på Musikplattformen. Rådets roll som beslutsfattande organ är beslutad i bidragsförordningen för Musikplattformen. Tillkomsten av rådet och den reella utformningen av Musikplattformen måste ses i ljuset av lobbyverksamheten från intresseorganisationerna inom det fria musiklivet inför skapandet av Statens musikverk. Enligt intervjupersonerna fanns det en oro för att det konstnärliga musiklivet och kvalitet skulle sättas på undantag efter nedläggningen av Svenska Rikskonserten. Den viktigaste beståndsdel i utformningen av Musikplattformen var, enligt flera av de intervjuade, tillsättningen av det konstnärliga rådet och dess roll. Rådet tillsätts av regeringen och består av ordförande Stina Westerberg (generaldirektör för Musikverket) samt åtta ledamöter. Sammansättningen har varit i princip intakt sedan uppstarten fram till våren 2014, då man gjorde ett skifte av hälften av medlemmarna inför en ny ”mandatperiod”.

Det konstnärliga rådet har tilldelats ett dubbelt uppdrag. Rådet skulle både utforma systemet för bidragsbedömningar och därefter tolka och tillämpa kriterier i bedömningen av bidragsansökningarna. Rådet var och är fortfarande också verksamt i strategiska beslut om utlysningar samt den administrativa verksamheten och rekryteringen av kansliet, även om en viss ansvarsförskjutning skett över tid till kansliet. Konstituerandet av Musikplattformen föregicks av en gemensam tolkning av bidragsförordningen i rådet, som resulterat i ett arbetsdokument som lägger fast ramarna för ledamöternas värdering av projektansökningarna. Här definieras nyskapande i termer av konstnärligt risktagande, och både kansliet och rådsmedlemmarna framhåller att de föredrar att tala om risktagande och kvalitet snarare än nyskapande och förnyelse. En annan synonym som används är ”utveckling”.

Bedömningssystem sköts via en gemensam intranätsida när alla projektansökningar lagrats av koordinatörerna på kansliet. Kansliet sorterar i processen bort ansökningar som är felaktiga eller saknar underlag för bedömning i form av bilagor eller budget.⁵⁶ Övriga ansökningar läses av alla rådsmedlemmar, och på den gemensamma webbsidan betygsätter man ansökningarna med betyget 1-5 individuellt, där 5 utgör högsta betyg, och i de flesta fall lämnas en kommentarer eller kortare motivering till det egna betyget. Medlemmarna i rådet kan läsa och förhålla sig till varandras värderingar av projekten. Det sammanlagda betyget för varje projekt resulterar i en rankinglista där de 150 projekt som fått högst betyg behandlas vid rådets sammanträden. Inför det sista beslutsmötet kommer kansliet

⁵⁶Musikplattformen får inte ge stöd till utbildningar och amatörverksamhet, utgivning eller redan pågående verksamhet. Sådana ansökningar sorteras därmed bort.

även med förslag på omprioriteringar av listan för att tillmötesgå målsättningar om jämställdhet, nationell spridning och projekt inriktade mot barn- och ungdomskultur.

Krav på medfinansiering

För att bli beviljad ett mer omfattande stöd (över 100 000 kronor) från Kulturbryggan krävs att projektet har medfinansiering. I bidragsförordningen ställs krav på att en annan part ska vara med och finansiera projekt som beviljas bidrag, förutom då bidraget ges ”för att påbörja en försöksverksamhet eller för att vidareutveckla en projektidé”. I förordningen specificeras inte varifrån en annan finansiering förväntas komma eller hur stor del denna ska utgöra. Men i intervjuerna kommer det fram att det funnits en outtalad förväntan från regering och departement om att 50 procent ska tillföras från annat håll. Denna nivå tar utgångspunkt i att stiftelsen Framtidens Kultur delade ut 53 miljoner kronor. Tanken var således att totalsumman för Kulturbryggans projektstöd skulle bli ungefär densamma (25+25 miljoner).⁵⁷ Från Kulturbryggans håll upplevde man det som att politikerna även vill åstadkomma att icke-offentliga medel ska tillföras Kulturbryggan som organisation (lika mycket privata som offentliga) – en förhoppning som ännu inte infriats.

Kulturbryggan ställer alltså krav på att 50 procent av ett projekts finansiering ska komma från andra källor, *varav minst en källa ska vara icke-offentliga medel*. Dessa krav gäller dock enbart för ansökningar om så kallat genomförandestöd (100 000 kr-2 miljoner kronor), och inte för det mindre startstödet (om max 100 000 kr). En icke-offentlig källa kan exempelvis utgöras av stiftelsestipendium, samarbete med företag, samverkan med en förening eller organisation alternativt att sökanden går in med egna medel (dock inte i form av oavlönat arbete). Kvoten med icke-offentliga medel uppfylls för närvarande ”med råge”, enligt Kulturbryggan. Två tredjedelar av den genomsnittliga beviljade projektbudgeten uppges vara icke-offentliga medel. Graden av medfinansiering (sammantaget icke-offentliga och offentliga medel) för de beviljade projekten 2013 var 139 procent av Kulturbryggans bidragsbudget (ca 34,5 miljoner kronor).

Kulturbryggan eftersträvar även att vara en alternativ bidragsgivare för projekt som har svårt att få bidrag på annat håll. Av totalt 48 inkomna redovisningar av startstöd under 2013 uppges 20 att de har ansökt om medel från Kulturbryggan för att det inte har funnits någon annan instans att söka medel för den typ av projekt de vill genomföra.⁵⁸ Detta talar för att verksamheten når nya grupper. Kulturbryggan som en alternativ bidragsgivare gäller framför allt i förhållande till startstödet. För

⁵⁷ Dir. 2010:77 s. 3.

⁵⁸ Ku2010:04/2014/9 s. 63.

genomförandestödet uppger 19 av 24 bidragstagare att Kulturbryggan var en bland andra finansiärer för att täcka kostnaderna.

Kansliets egna genomgångar har visat att icke-offentliga medel i stor utsträckning utgörs av egenfinansiering. Det innebär ofta att kulturutövarna själva går in med kontanta medel eller att sökandens företag står för lön eller lokaler för att täcka den icke-offentliga delen. Enligt kansliets egen sammanställning av de fyra första omgångarna av genomförandestöd var den sammanlagda andelen beviljade ansökningar med någon form av egenfinansiering 51 procent (48 av 95), och egenfinansiering stod för 19 procent av den totala medfinansieringen. Kulturbryggan har identifierat att andelen är hög, men inte definierat denna finansieringsform som ett problem, eftersom det rör sig om medel som tillkommer kulturlivet som annars inte skulle gjort det.

För startstödet gäller däremot att projekt i första hand kan finansieras enbart av Kulturbryggan. Stödet är till för projekt som har svårt att hitta finansiering från annat håll, och man kan söka upp till 100 000 kronor. Under 2013 var det sju (av 34) projekt som beviljades genomförandestöd som dessförinnan även beviljats startstöd.

Även Musikplattformen fordrar samarbete med en annan organisation eller institution, men inte nödvändigtvis i form av projektfinsiering. Det kan också handla om att andra personer eller grupper deltar i projektet eller en organisation upplåter till exempel lokaler eller instrument. Inledningsvis granskas kriteriet om samarbete av kansliet för att avgöra om en ansökan uppfyller de formella kraven. På vilket sätt samverkan inom projektet är relevant och bidrar till projektets kvalitet hanteras dock av konstnärliga rådet.

Att skapa kriterier för att värdera nyskapande kultur

Både Kulturbryggan och Musikplattformen har utformat kriterier för de kvalitativa bedömningarna av ansökningarna. Kulturbryggan har valt att i första hand fokusera på begreppet nyskapande i utarbetandet av en bedömningsmall för projektansökningarna. Bedömningsmallen har föregåtts av ett förberedande arbete där olika definitioner och kontexter för nyskapande belysts och diskuterats i en promemoria författad av kommitténs ordförande. Utgångspunkten var att Kulturbryggan skulle anta ett bredare perspektiv på nyskapande-begreppet, och detta ställde krav på en bedömningsprocess där en pluralism av kontexter, kompetenser och perspektiv skulle kunna vägas in i bedömningarna av ansökningarna.⁵⁹

På Kulturbryggan vill man understryka att nyskapande är det centrala värdet i bedömningarna. Därför viktas den sakkunnigas poänggivning för *nyskapande* gånger tre, och *kvalitet* viktas gånger två. De övriga bedömningsgrunderna

⁵⁹ Gyberg 2010, s. 5–7.

Kompetens och genomförbarhet, samverkan samt rekommendation för stöd viktas inte alls. För att kunna få en fyra i kategorin *rekommendation för stöd* bör ansökan ha fyror i omdömen på både *nyskapade* och *kvalitet*. Med fyra som högsta numerära bedömning kan en ansökan komma upp i 64 poäng när de två bedömarnas olika omdömen viktats och summerats. Som stöd för poängsättningen finns en manual till bedömarna för hur begreppen ska tolkas och hur poäng får utdelas. För att få en fyra på kriteriet *nyskapande* ska bedömningen vara att: ”Projektet uppvisar utomordentliga tecken på experimentlust, nytänkande, omvärldsbevakning eller originalitet”.⁶⁰ På webbsidan anger Kulturbryggan följande:

Med experimentlust och nytänkande avses här på vilka sätt projektet strävar efter att experimentera och tänka i nya banor för att åstadkomma något nytt. Med omvärldsbevakning och originalitet avses här på vilka sätt projektet är originellt, eller rentutav unikt, i förhållande till andra, eventuellt liknande projekt.⁶¹

Det kan konstateras att det formellt sett är förhållandevis strikta krav för att projekt ska bedömas som nyskapande. Det räcker inte med att utveckla ett kulturområde eller tema – utan projekten ska frångå eller överskrida tidigare arbeten och processer inom området. Det andra huvudbegreppet, kvalitet, bedöms på grundval av dess tecken på ”aktualitet, ambition eller integritet”.⁶² Dessa skrivningar härrör framför allt från Kommitténs förarbetstexter. Kansliet upplever det som att de sökande ofta tolkar kvalitet som liktydigt med kompetens och genomförbarhet, men påpekar att de ser kvalitetsbegreppet som bredare och mer abstrakt. Kompetens och genomförbarhet däremot bedöms utifrån vem eller vilka som ska jobba med projektet samt deras kunnande. Under samverkanskriteriet bedöms framför allt de konstnärliga och kulturella parterna, men även andra parter som är relevanta för projektet.

Tidigare har även *risktagande* funnits med som angiven bedömningsgrund. Risktagande tolkades då i ekonomiska termer, och man eftersträvade en hög grad av risktagande. Nivån bedömdes av Kulturbryggans kansli i samband med att ansökarnas budget granskades. Projekt med hög andel medfinansiering bedömdes som låg risk och projekt med låg medfinansiering bedömdes som ett högre risktagande utifrån en fyrgradig skala. Denna tillämpning av kriteriet risktagande fick då den något motstridiga konsekvensen att högt medfinansierade projekt hade mindre möjligheter att få stöd, trots att ett av målen för Kulturbryggan är att bredda finansieringsbasen för nyskapande kulturprojekt.

⁶⁰ Kulturbryggan 2013, uppdragsbeskrivning för bedömare.

⁶¹ www.kulturbryggan.se

⁶² Kulturbryggan 2013, uppdragsbeskrivning för bedömare.

Det tycks ha funnits olika uppfattningar internt om hur risktagande som kriterium skulle behandlas. Det gjordes därför två listor med rangordning av projekten, där den lista som slutligen användes inte hade med ekonomiskt risktagande som bedömningsgrund. Till följd av dessa erfarenheter har Kulturbryggan problematiserat begreppet mer och i diskussionerna vidgat det ekonomiska risktagandet till att i stället vara ett konstnärligt och ideologiskt risktagande. Därmed gör de inte en separat bedömning av risktagande, utan det ska ske inom ramen för de andra bedömningsgrunderna.⁶³

Bedömarnas värderingar av projekten utgör ett underlag för kommitténs bidragsbeslut. Kriterier som ligger till grund för när kommittén frångår rangordningslistan som baseras på bedömarnas värderingar kommuniceras inte. Det formuleras som att kommittén har ”frihet att stödja andra projekt än de av bedömarna högst rekommenderade”.⁶⁴

Till skillnad från Kulturbryggan har Musikplattformen valt att lägga den huvudsakliga tonvikten vid kvalitet snarare än vid förnyelse. Förnyelse har dock i ett internt arbetsdokument definierats av rådet i termer av risktagande.

Risktagande är en viktig faktor för konstnärlig förnyelse. Det är ofta en förutsättning för konstnärer att bryta ny mark, nå ny publik, utmana och vidga sitt arbetsfält.⁶⁵

Eftersom risktagande anses sammanbundet med konstnärlighet bedöms dessa gemensamt i den kvalitetsvärdering som utgör den röda tråden i utformningen av bedömningssystemet på Musikplattformen. Frågan om vad som anses vara kvalitet eller konstnärlig förnyelse anser kansliet enbart kan överlåtas till konstnärliga rådet, eftersom det till sin sammansättning ska ge uttryck för en avgörande kompetens inom olika konstnärliga fält och genrer. Det tar också fasta på regeringens avsiktsförklaring om att konstnärlig kvalitet endast bör bedömas av de verksamma konstnärerna. Av detta skäl vill många rådsmedlemmar ”höra allt och se allt” och önskar att kansliet ska sortera bort så få ansökningar som möjligt i det administrativa arbetet.

Ansökarnas möjlighet att bifoga ljudprov är central för bedömningsprocessen. Det fria musiklivet består av en liten klick där många känner varandra. Ljudprovet är särskilt viktigt för att de icke-etablerade musikutövarna ska kunna konkurrera med etablerade aktörer. Rådsmedlemmar menar att ljudprovet är viktigt för att avgöra kvaliteten – beskrivningarna om på vilka sätt projekten är nyskapande kommer i andra hand. Ett skäl till att Musikplattformen inte vill lägga någon avgörande tonvikt vid begreppet nyskapande är att de menar att det fått en dålig klang samt att det uppfattas som problematiskt. I kommunikation med ansökarna försöker

⁶³ *Intervju med medlem i kommittén.*

⁶⁴ *Ku2010:04/2014/9 s.36.*

⁶⁵ *Musikplattformen, tolkning av bidragsförordningen, arbetsmaterial.*

kansliet visa på alternativa tolkningar av begreppet. Nyskapande kan beskrivas som utveckling eller nya samarbeten, platser och genreöverskridanden.

Medan nyskapande ses som ett svårhanterligt begrepp och därför tonas ned på Musikplattformen, så ser man alltså det som det överordnade värdet på Kulturbryggan. Således ägnar Kulturbryggan mycket arbete åt att ringa in och kommunicera innebörder av begreppet till de sökande. En central aspekt av detta arbete utgörs av utformningen av ansökningsmallen.

De sökande ska i ansökningshandlingen själva beskriva hur deras projekt är nyskapande – först till form, sedan till innehåll och därefter hur projektet bidrar till att påverka eller utveckla de områden som man har valt när det gäller bedömningskompetenser. Valet av kompetenser är centralt för ansökarnas chanser till bidrag. Kompetenserna utgör den kontext som bedömningsgrunderna ska tillämpas på och har därför stor betydelse för hur projektansökningarna värderas. Flera av de bedömare som intervjuades på Kulturbryggan berättar om tillfällena då de uppfattat det som att det kompetensområde de ska bedöma ett projekt utifrån inte är det mest relevanta. De betonar både sårbarheten och vikten av att bedömas inom rätt sammanhang för att den verkliga nyskapandepotentialen ska komma till sin rätt.

På samma sätt ska ansökarna beskriva på vilka sätt projektet är av hög kvalitet, och då efterfrågas en argumentation för hur projektet är relevant i termer av konstnärlig eller kulturell aktualitet, ambition och integritet. Syftet är att möjliggöra för de sökande att gå i direkt dialog med bedömare av ansökningen. Bedömnings-systemet innebär således att stor vikt läggs vid ansökarens förmåga att argumentera för det egna projektets kapacitet. Detta innebär en möjlighet, men även ett ansvar, för ansökarna att själva kunna identifiera projektets nyskapandepotential. I ansökarnas arbete med ansökningarna står kansliet till tjänst när det handlar om att klargöra begrepp och frågornas innebörd. Kulturbryggans dubbla uppdrag (se kapitel 2) om att både vara en arbetande utredning och en bidragsinstans har medfört att man också producerat ett flertal texter, till exempel *Fyra essäer om nyskapande*, som kan utgöra ett orienterande stöd för ansökarna.⁶⁶

En del av Musikplattformens verksamhet består även i att koordinatörerna hjälper de sökande med ansökningarna. I dessa rådgörande samtal försöker koordinatörerna peka på vad som kan skrivas fram som förnyelse eller konstnärligt risktagande när ansökarna ska besvara de öppna frågorna i de digitala ansökningshandlingarna. Ansökaren ska redogöra för:

Varför vill ni genomföra projektet? Vad vill ni uppnå med projektet? Hur ska ni genomföra projektet? Tror ni att projektet eller erfarenheter ni gör kan leva

⁶⁶ Kulturbryggan 2012. *Fyra essäer om nyskapande*.

vidare efter projektets slutdatum? Hur tror ni att ert samarbete är nationellt relevant och kan gynna svenskt musikliv? Hur vill ni dokumentera ert projekt?⁶⁷

Dessa breda frågeställningar ska ge ansökarna möjligheter att presentera sina resonemang om kvalitet och nyskapande utan att de ska behöva fastna i begreppen. Frågan om dokumentation hänger samman med Musikplattformens särskilda satsning på dokumentation av de projekt som fått stöd. Genom institutionaliseringen på musikverket finns Musikplattformen i en miljö med uppdrag att både värna ett levande kulturarv och främja och dokumentera det nutida musiklivet. Mot bakgrund av detta uppdrag finns en dokumentationskoordinator anställd vid kansliet, och det finns även text- och filmpresentationer av en del tidigare projekt tillgängliga på Musikverkets webbsida.

Gemensamt för båda systemen är att de utgår från finansiering av projekt inriktade mot nyskapande och förnyelse. Många intervjupersoner lyfter dock fram kritik mot de inneboende begränsningarna med kortare projektstöd och pekar på långsiktighet, som en viktig förutsättning för konstnärlig förnyelse. Budgetordningen lyfts fram som ett problem eftersom den är ettårig. Konstnärliga rådet har ändå beslutat att det är möjligt att söka för upp till treåriga projekt. Men intervjupersonerna upplever även detta som kortsiktigt. Möjligheten att kunna erbjuda ett längre projektstöd ses som särskilt viktigt när det handlar om att stödja projekt med ett högre mått av risktagande. Detta gäller projekt som behöver en längre tid för att etablera sig och finna sina former. Intervjupersonerna menar att stödet till ansökarna är avgörande – ”det fria musiklivet behöver någon som står på deras sida”. Även bedömare på Kulturbryggan lyfter fram långsiktighet som en förutsättning för konstnärlig förnyelse. Integritet och uthållighet anses vara avgörande för att konst och kultur ska kunna bli både kvalitativ och ny. Dessa former av långsiktigt förnyande arbete kan, enligt bedömarna, vara svårt att prioritera inom dessa system.

Inriktningen mot det fria musiklivet och det fria kulturlivet

I enlighet med bidragsförordningen till Kulturbryggan ska stöd ges till verksamhet av ”professionell art”. Projekt som initieras av det fria professionella kulturlivet är prioriterat för Kulturbryggans bidrag. Det professionella kulturlivet definieras av Kulturbryggan som yrkesverksamma kulturutövare. Vid sidan av denna grupp har dock Kulturbryggan valt att definiera sin målgrupp som att den är ”i första hand det professionella kulturlivet, men även andra aktörer än konstnärer och utövare kan söka stöd”.⁶⁸ Kulturbryggan är också särskilt intresserat av att finansiera projekt som har svårt att finna andra stödformer. När det gäller att ringa in denna målgrupp framhålls särskilt kriteriet på professionalism som svårt när det gäller att

⁶⁷ Frågor ur ansökningshandlingsmallen hämtad från Musikplattformens hemsida 2014-01-13.

⁶⁸ Ku 2010:04/2010/6.

dra gränser, eftersom det tolkas i termer av försörjning. Gränsdragningen blir då en fråga om hur stor del av försörjningen som kommer från kulturutövande.

Kulturbyggen har ingen uttalad strategi för att nå nya grupper eller bredda kulturlivet när det handlar om att prioritera mellan ansökningar, även om det finns en medvetenhet om att Kulturbyggen ska främja ”internationellt kulturutbyte och samverkan samt särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur”.⁶⁹ Inom ramen för Kulturbyggens kommunikationsarbete är ambitionen dock att sprida informationen om utlysningarna så långt som möjligt. På så vis menar de att kulturpolitikens övergripande målsättningar om geografisk spridning, jämställdhet, mångfald och tillgänglighet tillgodoses (se kapitel 2). När en ansökan väl är inne i systemet tas ingen aktiv hänsyn till målgruppsänkande. Det är projektens karaktär som ska vara avgörande för stöd. Den överordnade målsättningen är att förnya kulturlivet.

I utformningen av Musikplattformens bedömningssystem och ansökningssystem har överväganden kring stödets målgrupper varit viktiga. Musikplattformen uppmärksammar uppdelningen mellan å ena sidan samhälleligt ansvar för allas möjligheter till kultur och å andra sidan konstnärliga värden, som tidigare nämnts, genom att justera bedömningslistorna för att motsvara en representativ beviljandegrad. Dessa ambitioner medför att mål och värden ibland ställs mot varandra. Det konstnärliga rådets ordförande och Musikverkets generaldirektör framhåller att en fördelning som motsvarar andelen ansökningar från en grupp eftersträvas, men att kvalitet alltid prioriteras i första hand. I andra hand kommer avväganden kring geografi, kön, barn och ungdom samt mångfald.

Den viktning som ibland sker av de projekt som tilldelats stöd görs alltså efter den kvalitativa rangordningen. Geografisk spridning tolkas i bred bemärkelse och med fokus på publiken. Det är således avgörande var projekten genomförs, inte var ansökaren bor. På så sätt önskar Musikplattformen komma runt det faktum att en stor del av de fria musikutövarna är bosatta i Stockholm. Målet om att stödet ska främja musikalisk mångfald uppfattas dock som en svårare fråga. Musikalisk genre ska både vara viktigt och oviktigt. En av kansliets koordinatörer poängterar att för att genre ska upphöra att ha betydelse så kanske man måste ge det betydelse. Spridningen upplevs dock som god och som förbättrad, men populärmusik som pop och rock antas vara underrepresenterad i ansökningarna. Intervjupersonernas uppfattning bekräftas av en intern undersökning av fördelning enligt genre. Denna visar att genererna nutida konstmusik (39 procent), jazz/improvisation (43 procent) och folk/världsmusik (36 procent) dominerar i beviljandegrad. Lägst beviljandegrad har inriktningen pop/rock (i genomsnitt 20 procent).⁷⁰ Vid sidan av musikalisk mångfald pekar både de kulturpolitiska målen och direktiven mot en prioritering

⁶⁹ *SOU 2012:16 s. 53.*

⁷⁰ *Kontigo 2014, s. 13.*

av satsningar på barn och unga. Andelen beviljade medel till barn- och ungdomsprojekt per ansökningsomgång ligger på en konstant nivå och motsvarar ett genomsnitt på 15 procent av Musikplattformens projektmedel (2011–2014).⁷¹ Oron inför att det ska ske en likriktning av ansökningarna har medfört att Musikplattformen värjer sig mot tematiska utlysningar. Målet är att utlysningarna ska vara så fria och öppna som möjligt. En del i arbetet med att nå andra målgrupper än de vana ansökarna är i stället koordinatorens stödande och rådgivande arbete till ansökarna. Av detta skäl menar Musikplattformen också att det är viktigt att koordinatorens inte ges något avgörande inflytande över beslutsprocessen, eftersom man ”fäster sig vid vissa projektansökningar”.

Sammanfattning

Sammantaget visar genomgången av Kulturbryggans och Musikplattformens sätt att utforma bidragsstrukturer att två relativt olika system för ansökningar, bedömningar och beslut har växt fram. Båda systemen har arbetats fram under en längre tid genom samverkan mellan kanslierna och de beslutsfattande organen (det konstnärliga rådet och kommittén) utifrån samlade erfarenheter och med ambitionen att säkerställa att rätt kulturprojekt beviljas stöd. Kulturbryggan prioriterar nyskapande kulturella verksamheter som rätt projekt, medan projekt med hög konstnärlig kvalitet står i fokus på Musikplattformen. Verksamheterna väljer alltså att lägga tonvikt vid olika delar av sina uppdrag. Dessa tolkningar har institutionaliserats genom hur grunderna för bedömningar av ansökningar utformats och genom rollfördelningen mellan ansökarna, bedömare och beslutsfattare.

Rollfördelning mellan bedömare och beslutsfattare

På Kulturbryggan framträder en bild av ett detaljerat och delvis komplicerat bedömningssystem både i fråga om rollfördelningen mellan ansökarna, bedömare och beslutsfattare och i fråga om utformningen av bedömningskriterierna. Genom Kulturbryggans utformning av bedömningsgrunderna får två av varandra oberoende sakkunniga med olika kompetenser avge omdömen om kulturprojektet. Därmed värderas kvaliteten och nyskapandet av verksamheten inom kultursektorn. Utifrån beslutsordningen på Kulturbryggan utgör de sakkunnigas omdömen enbart ett underlag för kommittén. Bedömarnas poängsättning medför att en projektansökan kvalificeras till kommitténs beslutsmöte. På sittande möte avger kommittén egna värderingar av huruvida ett projekt kan anses vara nyskapande.

Kommitténs beslut baseras på en överblick över samtliga projekt som kvalificerats till möten, men denna överblick kan begränsas av ledamöternas möjligheter att snabbt sätta sig in i alla de enskilda projekten. I beslutsmeddelandet till ansökarna har Kulturbryggan löst frågan om vems omdöme som gäller genom att betona att

⁷¹ Kontigo 2014, s. 14.

utlåtandet innehåller ”schablonomdömen” som dels ”avspeglar hur bedömarena värderat projektet inom respektive bedömningsgrund”, dels ger ”en fingervisning om vilka aspekter som Kulturbryggan anser vara tongivande inom respektive bedömningsgrund”.⁷² Det är dock inte helt transparent på vilka grunder Kommittén fattar beslut.

En annan viktig aspekt av rollfördelningen mellan ansökarna, bedömare och beslutsfattare på Kulturbryggan är att uppgiften om att motivera varför ett projekt är nyskapande och har hög kvalitet delvis åläggs ansökarna. Ansökningsmallens krav på en motivering i termer av dessa ledord skapar utrymme för den sökande att vara delaktig och argumentera för sin sak. På Kulturbryggan finns en medvetenhet om att detta ställer höga krav på att de sökande ska ha kontextmedvetenhet och kompetens i att formulera sig och argumentera. Det innebär enligt Kulturbryggan att nyskapande förutsätter att den som söker kan beskriva sitt projekt i relation till ett kompetensområde som den sökande har valt. Denna utformning av ansökan kan potentiellt gynna etablerade sökanden med god kunskap inom ett visst fält framför oetablerade (men kanske lika nyskapande) konstutövare som saknar en initierad orientering i den aktuella kontexten.

Musikplattformens öppna frågeställningar till de sökande, där orden nyskapande och kvalitet uteslutits, visar på ett alternativt sätt att utforma ansökningshandlingarna. Här ges ansökarna möjlighet att resonera kring värdet av projektet, men utan att motivera projektet i termer av värdeord – en uppgift som dessutom de sakkunniga i konstnärliga rådet (och bedömarpoolen) redan innehar. Detta är en central del av hur rollfördelning kring bedömningar av konstnärlig förnyelse hanteras. Den andra och viktigaste delen består i att ansökningarna diskuteras i dialog mellan ledamöterna i konstnärliga rådet. I dessa dialoger formas uppfattningarna om vad som är nyskapande och hög kvalitet.

Många kriterier eller ett

Kulturbryggans system med fem olika bedömningskriterier som ska poängsättas, viktas och motiveras utifrån detaljerade riktlinjer till två externa experter på olika områden syftar till att skapa en bred bedömning av ett projekts potential att vara nyskapande. Att försöka säkerställa funktionen inom ett sådant system är en utmaning. Specifikationen av bedömningsgrunder och poäng följer förordningens betoning av och åtskillnad mellan nyskapande och kvalitet och poänggivningen förstärker denna distinktion. Det finns också exempel på kriterier som inte tydligt korresponderar med förordningen. Kriteriet *rekommendation för stöd* (poänggivning 1–4) kan bara med tveksamhet anses vara en bedömningsgrund i sig, då den består av bedömarens samlade uppfattning om projektet samtidigt som denna ändå adderas till totalpoängen.

⁷² Kulturbryggan 2013, motivering i beslutsunderlag för genomförandestöd.

En ytterligare aspekt av regelverket kring Kulturbryggans bedömningar är projektens grad av medfinansiering (inklusive minst en icke-offentlig finansiering). Kriteriet – medfinansiering – syftar till att operationalisera uppdraget om att främja nya finansieringsformer på kulturens område. Kulturbryggans tolkning av det politiska uppdraget att axla manteln från *Framtidens Kultur* genom att bland annat uppnå samma bidragsbelopp är inte given. Kravet på medfinansiering till 50 procent (av projektets budget) finns inte uttryckt i bidragsförordningen, och därför kan man överväga om denna nivå är optimal när det gäller ambitionen att Kulturbryggan ska kunna tillföra nytt kapital till kultursektorn och därmed stödja sådant som har svårt att få stöd på andra ställen.

Inom Musikplattformen har ramverket för bedömningar och kriterier utvecklats på ett annat sätt. Det konstnärliga rådet utgör den centrala delen av ett sammanhållet system, där bedömarna själva utformat både de kriterier som de använder sig av och arbetsgången. Gruppen diskuterar ansökningarna fortlöpande, vilket medfört att centrala begrepp – då främst kvalitet – stått i ständig fokus för bidragsbedömningarna. Bedömarna har således kunnat utarbeta en gemensam syn på kvalitet och nyskapande genom kontinuerliga och långa diskussioner. Det innebär samtidigt att bedömningar inte blir fristående på samma sätt som när sakkunniga lämnar enskilda omdömen. I detta sammanhang har även risken för jäv, betydelsen av rådsmedlemmarnas egna nätverk och genreorienteringar för beslutsfattandet samt gruppdynamikens potentiellt styrande effekter uppmärksammats. Men intervjupersonerna anser att de potentiella farorna med rådets sammanhållna beslutsmakt begränsas av medlemmarnas gedigna erfarenhet, integritet och kompetens som musiker.

Valet av kompetenser får betydelse

En viktig del i att bygga upp ett system för bedömningar av nyskapande kultur och kvalitet handlar om att tillgodose en bredd av kompetenser och genrer. Musikplattformens konstnärliga råd utses av regeringen, som genom att välja personer med omfattande kunskaper och kompetens inom olika konstnärliga musikgenrer anses kunna garantera att bedömningar görs på ett sätt som gynnar musikalisk mångfald. Det är dock diskussionerna mellan dessa ledamöter, med fördjupade kunskaper inom olika fält, som sammantaget garanterar goda bedömningar av konstnärlig kvalitet.

På Kulturbryggan har systemet i stället utformats så att sakkunnigkompetenserna väljs av ansökarna själva. De sakkunnigas betygssättning ska därefter enbart göras utifrån den bedömningskompetens som ansökaren valt. Detta innebär ett erkännande av att vad som kan anses vara kvalitet och nyskapande varierar mellan olika diskurser. Det som till exempel kännetecknar nyskapande på en operascen behöver inte vara nyskapande i bildkonstvärlden. Vid sidan av kulturkompetenserna (till exempel musikteater, film, musik, bildkonst) finns en rad generella kompetenser som har samma status som kulturkompetenserna vid

bedömningarna. Det innebär att bedömarna inte alltid har särskilda kunskaper inom det specifika kulturområde (konst- och kulturkompetenser) som ansökan gäller, förutsatt att den sakkunniga är satt att representera en av de så kallade allmänna kompetenserna (såsom Interaktivitet, Genus/HBTQ, Barn och ungdom, Forskning). En projektansökan om att hålla ett seminarium om teknikfrågor inom scenkonsten kan därmed värderas som en utveckling/förnyelse av en diskussion om ny teknik i stort, utan att det nödvändigtvis utgör ett nyskapande bidrag till scenkonsten om endast *Teknik och IT* är vald som bedömningsgrund.

Samverkan och samarbete

Till sist kan det konstateras att de skilda skrivningarna i förordningarna angående samarbeten och samverkan får betydelse för bidragssystemens utformning. Enligt anvisningarna till Kulturbryggan (se kapitel 2) kan statsbidraget, vid sidan om nyskapande och stimulerandet av nya finansieringsmodeller, fördelas till samverkansprojekt. Denna punkt har implementerats i form av en graderande skala, medan förordningens formulering till Musikplattformen medför att samarbete blivit ett villkor för att alls vara behörig att få stöd. På Kulturbryggan tillskrivs de övriga finansörerna rollen som samverkande aktörer för projekten. Konsekvenserna av Musikplattformens krav på att projekten måste vara samarbetsprojekt diskuteras ytterligare i relation till bedömnarnas och ansökarnas erfarenheter av bedömningsprocessen i kapitel 4 och 5.

Bedömarnas perspektiv

Bedömningsprocesserna på Musikplattformen och Kulturbryggan är, som vi tidigare konstaterade, av olika karaktär. En övergripande slutsats är att flera av dessa skillnader bottnar i olika förhållningssätt till hur man uppnår goda bedömningar. Medan Kulturbryggan eftersträvar objektivitet och likvärdighet genom tydliga riktlinjer, samt utvärderingar av sakkunniga, så vill Musikplattformen garantera rättvisa bedömningar genom gruppdiskussioner mellan meriterade och kvalificerade konstnärer. Konsekvenserna av de två olika bedömningsprocesserna återspeglas tydligast i de dilemman och problem som bedömarna behöver hantera när de ska göra goda bedömningar. Matchningar av kompetens, svårigheter i att bedöma samverkan, oklarheter i bedömningens status, möjligheten att se ett projekt bortom själva ansökan och hur ansökaren ska definieras i förhållande till målgrupper är faktorer som påverkar bedömarnas möjlighet att förorda stöd till det som de anser vara nyskapande.

Kapitlet belyser hur Kulturbryggans och Musikplattformens bedömningssystem tillämpas när de sakkunniga ska värdera projektansökningarna. Framställningen är primärt baserad på intervjuer med medlemmar i det konstnärliga rådet vid Musikplattformen, sakkunniga i Kulturbryggans bedömarpool samt medlemmar i kommittén vid Kulturbryggan.

Bedömarnas tid och arbete

En viktig förutsättning för goda bedömningar är, enligt intervjupersonerna, tid och relevant kompetens. Kulturbryggan har, under 2013, en bedömarpool med 32 bedömare som värderar ansökningarna, med hjälp av en arbetsbeskrivning. Nomineringar till bedömarpoolen har gjorts av kulturorganisationer (som till exempel KLYS), av kanslipersonal och av kommitténs ledamöter. Därefter har Kulturbryggans kommitté gjort ett urval. Förutom kulturutövare finns även rådgivare, konsulter inom kulturområdet och institutionsanställda representerade i bedömarpoolen. Matchning av bedömare mot ansökningarna är tänkt att motsvara ansökans inriktning och bedömarens huvudsakliga kompetens.

Den beräknade tidsåtgången per ansökan är en timme, enligt Kulturbryggans arbetsbeskrivning, och denna beräkning ligger också till grund för ersättningen. Vid sidan om att varje bedömningsgrund (se föregående kapitel) ska få ett numeriskt värde ska också en skriftlig motivering avges. Det rör sig ofta om några rader, men ibland också om längre resonemang. Varje bedömare har cirka 30 ansökningar per omgång att bedöma, men det händer att bedömare kan få upp till 50 ansökningar på sitt bord. En återkommande uppfattning i intervjuerna är att bedömningarna innebär mycket jobb och tar mer tid i anspråk än den som ersätts. Flera bedömare anger den uppskattade tiden per ansökan till två till tre timmar. I

intervjuerna uttrycks även en uppfattning om att uppdraget förmodligen hanteras på skilda sätt av olika bedömare. Eftersom det inte förekommer några interna dialoger mellan bedömarna i poolen, är detta gissningar från intervjupersonernas sida. Men dessa föreställda jämförelser mellan bedömarna understödjs av kansliet genom årliga skriftliga utvärderingarna av bedömarna, där en bedömares betygsfördelning jämförs med snittfördelningen. Utvärderingen innehåller även kommentarer från kansliet där den enskilda bedömarens styrkor och svagheter lyfts fram i förhållande till arbetsbeskrivningen. I dessa kommentarer betonas vikten av att bedömarna använder sig av de föreskrivna synonymerna till begreppen nyskapande och kvalitet (som finns med i arbetsbeskrivningen) för att motivera sina betyg till ansökarna.⁷³ Syftet med utvärderingen och statistiken som förmedlas till bedömarna är att uppnå likvärdighet i bedömningarna. En skillnad i förfaringssätt som dock framhålls av bedömarna själva är hur mycket information som den enskilde bedömaren i förhållande till andra letar upp på egen hand. Det innebär att vissa av bedömarna söker information om ansökarens meriter och tidigare projekt samt om det redan finns projekt som liknar projektet i ansökan. Ytterligare en aspekt som lyfts fram av intervjupersonerna är i vilken utsträckning en bedömning är baserad på åsikter i förhållande till saklighet. Flera bedömare efterfrågar den trygghet som finns i att vara fler bedömare för att ha någon att bolla idéer med: ”som bedömare är man väldigt ensam”.⁷⁴

Även bland medlemmarna i konstnärliga rådet på Musikplattformen framhålls diskrepansen mellan ersättning och tidsåtgång som ett problem. Rådets bedömningar genomförs, som tidigare nämnts, i två tidskrävande steg – först individuellt och därefter genom gruppdiskussioner. Samtliga ledamöter läser alla ansökningar och rangordnar dem på en femgradig skala. Vanligtvis lämnas också enskilda kommentarer som motiverar siffrorna i intranätssystemet. Alla rådsmedlemmar kan läsa varandras kommentarer. Under bedömningsperioden hålls också ett ”mitt-i-läsningen-möte” för att möjliggöra diskussioner inom rådet om den pågående bedömningsomgången. Betygsättningen renderar varje ansökan ett betygsgenomsnitt som medför att de 150 högst rankade diskuteras på två längre möten. Dessa gemensamma diskussioner är enligt medlemmarna avgörande för beslutet (se föregående kapitel). En rådsmedlem framhåller att det handlar om kvalitativa diskussioner inför beslutet, och att siffrorna som projekten tilldelats spelar mindre roll i slutändan.

I intervjuerna uppges att varje ansökan diskuteras enskilt, eller tillsammans med andra ansökningar, i genomsnitt en halvtimme till en timme samt att det ofta uppstår principdiskussioner som skapar utrymme för fördjupade resonemang. Musikplattformen lämnar inga skriftliga motiveringar – varken till dem som

⁷³ Se *Ku2010:04/2014/9 bilaga 6*.

⁷⁴ *Intervju med bedömare 11 april 2014*.

beviljas medel eller för de ansökningar som avslås – vilket är ett val från Musikplattformen utifrån avvägningar kring begränsade resurser.

Ett arbetsproblem som de intervjuade sakkunniga i Kulturbryggans bedömarpool återkommer till är de oklarheter som finns i övergången mellan bedömning och beslut på Kulturbryggan. Bedömarna får visserligen feedback på sitt arbete genom de årliga utvärderingarna, men de är osäkra på hur deras omdömen om projekt används konkret. De saknar särskilt information om vilka av projekten de bedömt som beviljas stöd eller får avslag och varför kommittén ibland tar beslut som inte överensstämmer med deras bedömning. Några tycker att det känns frustrerande och att det förminskar bedömarnas roll. En åsikt som uttrycks är att bedömning och beslutsprocess borde knytas närmare varandra och att övergången borde göras mer transparent. Situationen får även konsekvenser för hur bedömarna formulerar sig i den skriftliga betygsmotiveringen. De allra flesta ser det som att de skriver till ansökarna. Andra skriver motiveringarna med kommittén som mottagare, eftersom de utgår från att kommittén inte läser hela ansökningarna och ser det som att motiveringen är central för att tydliggöra vad betygssättningen grundar sig på. Ytterligare ett förhållningssätt består i att man skriver sina motiveringar och omdömen med den stundande utvärderingen av bedömarna i bakhuvudet. Då handlar det om att man vill ”bedöma rätt” och undgå kritik.

Samarbete och medfinansiering

De formella kraven på samarbete (se föregående kapitel) är centrala i bedömningarna av projektansökningarna på Musikplattformen. De skapar dock olika dilemman vid bedömningen av ansökningarna i fråga om vad som är ett kvalitativt bra samarbete. Ett sådant dilemma för konstnärliga rådet har gällt gråzoner i samverkansprojekt mellan fria musiker och de etablerade kulturinstitutionerna. Stödjer ett projekt institutionernas ordinarie verksamhet eller innebär projektet en form av samarbete som utvecklar både institutionen och det fria musiklivet? Denna frågeställning hanteras av rådet utifrån medlemmarnas kännedom om dels de specifika institutionernas funktionssätt, dels de enskilda fallen. Det saknas alltså principiella ställningstaganden, och varje fall bedöms utifrån sina förutsättningar. En närbesläktad utmaning som lyfts fram är bristande engagemang från projektens aktuella samarbetspartner. Företrädare för Musikplattformen vill därför få till stånd samtal med de partners som ofta återkommer i projektansökningar för att se till att de verkligen bidrar till musikprojektets genomförande.

Återkommande i intervjuerna är att det finns ett engagemang för det fria musiklivet som visar på att medlemmarna i det konstnärliga rådet uppfattar sitt uppdrag bredare än att enbart administrera bidrag. Flera medlemmar pekar på behovet av att intervensera och ta fler initiativ för att främja det fria musiklivets utveckling. Denna inställning kan ses som sammanhängande med plattformens tillkomst (se

föregående kapitel) och flera medlemmar önskar att rådet skulle ägna mer tid åt strategidiskussioner och mindre tid åt att värdera bidragsansökningar. Inom ramen för sådana resonemang uttrycks också en önskan om att tolka samarbetsprojekt bredare än vad som görs i dag på Musikplattformen.

Medlemmar i rådet pekar på att kravet på samverkan borde kunna tolkas på ett sätt så att samarbete inom ramen för den ordinarie verksamheten räknas in. En ensemble skulle till exempel kunna tolkas som ett samarbete. Detta ses som rimligt eftersom förordningens samverkanskrav syftar till att fler ska få ta del av medlen. En mer tänjbar tolkning av det här slaget när det gäller samarbetsbegreppet tycks dock inte tas i bruk vid bedömningarna, men hänger samman med ett påtalat behov av långsiktigt stöd för att kunna främja just konstnärlig förnyelse och skapande.

Syftet med att utvidga tolkningen av vilka samarbeten som kan anses motsvara behörighetskravet på samverkan är framför allt att företrädare för Musikplattformen vill kunna fördela stöd till ordinarie verksamheter på samma sätt som Kulturrådet för att stödja långsiktighet. En annan gemensam tolkning som görs gäller rådets bedömningar av annan finansiering. Trots frånvaron av formella krav om finansiering från en annan part, påpekar flera av det konstnärliga rådets medlemmar i intervjuer att annan finansiering är meriterande eftersom ”man annars kan ju börja undra – är det bara vi som ska stödja det här?”.⁷⁵

Utrymmet för gemensamma tolkningar av kriterierna är av naturliga skäl begränsade i Kulturbryggans bedömarpool. Här finns ingen dialog mellan bedömarna angående de projekt som de ska granska, utan var och en förväntas följa riktlinjerna från kansliet. Ändå finns en önskan om att ventilera sina avvägningar. Det finns oklarheter särskilt när det gäller frågor om projektens finansiering (se föregående kapitel). Graden och typen av medfinansiering är något som bedömarna inte ska ta hänsyn till. Alla ansökningar bedöms, även de som inte uppfyller kraven på medfinansiering. Dessa sorteras bort i ett senare skede – vilket innebär att även om en ansökan får höga poäng av bedömarna kan den avslås på formella grunder. Bedömarna får också instruktioner om att inte ta hänsyn till budget och annan formalia. De ser det inte heller som att de ska bedöma helheten. En bedömare beskriver det som att de utgör en detalj i maskineriet. Kommitténs beslutsmöte är det sammanhang där frågor om projektens budget och medfinansiering kan tas med som del i bedömningen av projekten.

Kulturbryggans uppdrag om att ”utveckla nya sätt att finansiera kulturell verksamhet” medför att det finns en positiv grundsyn på projekt med kommersiella ambitioner. Detta kan jämföras med den vaksamhet inför potentiella konflikter mellan det konstnärliga och det kommersiella som uttrycks inom det konstnärliga rådet på Musikplattformen. Gränsdragning mellan kommersiell och konstnärlig musik uppfattas dock inte som absolut, utan det handlar om att utreda huruvida det

⁷⁵ Intervju med medlem i konstnärliga rådet.

är konstnärliga överväganden som motiverar ett projekt eller inte. En risk med en sådan vaksamhet är dock, som rådsmedlemmar pekar på, att den kan vila på en förväntan om att vissa musikaliska uttryck, såsom pop/rock, ska bära sig själv och blir därmed mindre prioriterad vid beslut. I strävan efter musikalisk mångfald, blir denna problematik i relation till en lägre ansökandegrad från vissa musikgenrer viktig att beakta.

Att bedöma vad som är nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse

På Kulturbryggan finns det, som konstaterades i föregående kapitel, förhållandevis strikta krav för att projekt ska bedömas som nyskapande. I princip ska projektet frångå tidigare arbeten och processer inom ett visst område. Flera av bedömarna upplever dock att många av de projektansökningar de ska bedöma inte är speciellt nyskapande till sin karaktär. Men de tenderar ändå att inta en förhållandevis pragmatisk inställning till begreppet, eftersom de upplever alternativet som ohållbart. Det skulle enligt en bedömare innebära att nästan ingenting kan ses som nyskapande, och att projekt som verkar inom etablerade former, som till exempel teater, inte över huvud taget skulle komma ifråga för stöd.

Den vanligaste hållningen till nyskapande som framkommit i våra intervjuer med Kulturbryggans bedömare är vikten av att placera in projektet i ett vidare sammanhang. Flera påpekar betydelsen av att ansökarna behöver förhålla sig till andra projekt och strömningar i samhället i stort. Nyskapande beskrivs som nära förbundet med förändring av och påverkan på ett kulturområde. En förståelse av nyskapande på det här sättet ses också som ett sätt att motverka projektformens karaktär av kortsiktighet. Bedömarna vill gärna att projektet ska få långsiktig betydelse i det större samhällsperspektivet. Sammantaget betyder detta att bedömarna inte ser det som att projekten måste vara något som aldrig tidigare gjorts. Exempelvis ser en bedömare det som att genusperspektiv fortfarande är nyskapande inom teater. Inte för att det inte har gjorts – men för att perspektivet inte har fått genomslag på det stora hela. Å andra sidan kan kommittén vara tveksam till att stödja projekt som de har sett liknande varianter av, även om det har fått höga betyg av bedömare.

I de externa bedömarnas värdering läggs stort fokus på ansökarnas egen argumentation för varför deras projekt är nyskapande. Bedömarna vill, i linje med kraven i ansökningsmallen, att ansökarna ska argumentera för på vilket sätt ett projekt är nyskapande. Några bedömare ser det också som en kvalitativ aspekt att ansökarna ska kunna förklara sitt bidrag. Ett sådant resonemang är viktigt eftersom bedömarna anser att nyskapande inte har något värde i sig själv – det vill säga att bara för att ett kulturprojekt är nydanade ur någon aspekt betyder det inte att det är värt att beviljas medel. Eftersom det finns en förändringsambition kopplat till

begreppet nyskapande så blir det uttalade syftet med det nya en central del av det som ska bedömas.

Förmågan att beskriva sitt skapande i relation till musiklivet i stort tillmäts också betydelse på Musikplattformen. Bland rådets ledamöter uttrycks dock en skepsis inför att lägga alltför stor tonvikt vid de argumenterande delarna i ansökan. Flera rådsmedlemmar säger sig vara oroad för ”projektfiering” och pekar på att rådet även strävar efter att se bortom ansökans hantverk och genre: ”Om vi inte skulle vara så kvalitetsorienterade så skulle projekt falla på klantiga formuleringar” säger en medlem. Eftersom rådet strävar efter att se projekt bortom själva ansökningstexten händer det att gruppen vid sittande beslutssammanträden uppdrar till kansliet att kontakta en ansökare för att reda ut oklarheter alternativt be denne att retroaktivt justera någon del av ansökan för att bättre motsvara de formella kraven. I linje med detta förfaringsätt är det framför allt rådets egna bedömningar av vad som är nyskapande som står i fokus i de interna diskussionerna, snarare än ansökarnas argument. Rådet tar också ställning till om ett projekt kan få inverkan på kulturlivet i stort och på vilket sätt projektet kan ses som en del av ansökarens konstnärliga verksamhet. Den bredare kontexten lyfts fram som relevant för projektet, och här utgör rådets breda kunnande en garant för att analysen är initierad. I diskussionerna tar medlemmarna också hänsyn till ansökningarnas variation för att urvalet ska spegla musikalisk mångfald och en bredd av konstnärlig förnyelse.

Möjligheten att beakta hela ansökningsomgången och förfaringsätt med att kontakta ansökarna skiljer sig från Kulturbryggans bedömarpool, där det är den ifyllda mallen för motivering och betygsgradering som gäller. Det är enbart den beslutsfattande kommittén som får en överblick. Dessa begränsningar kan väcka en viss frustration hos bedömarna. Exempelvis kan en bedömare vilja kunna gå tillbaka till en ansökarens referenser i form av tidigare ansökan om startstöd. Flera bedömare skulle också vilja kunna ha en dialog med ansökarna för att kunna få fram de mest fördelaktiga aspekterna av projekten, så att de ska kunna beviljas stöd enligt riktlinjerna från Kulturbryggan.

Konstnärliga rådet på Musikplattformen framhåller vid våra intervjuer att det krävs vissa förutsättningar för att man ska kunna göra bedömningar av vad som är nyskapande. De nämner dels initierad kännedom om ett visst konstnärligt område, dels tillgängliga aktörer och dels framtidsutsikter för en viss musikalisk praktik. Dessa förutsättningar menar intervjupersonerna finns inom det konstnärliga rådet med dess breda kompetens och kontaktytor. I dessa bedömningar kan inte konstnärlig kvalitet och nyskapande skiljas åt – och det är också svårt att separera värderingen av projektets kvalitet från (informella) värderingar av den sökandes kompetens som konstnär.

Ett sätt att definiera konstnärlighet är om den instrumentella praktiken utmanar en viss annan praktik. Det handlar om ett förhållningssätt till musik. Om man

är en riktig konstnär vet man på vilka sätt man kan vara risktagande, och hur det är genomförbart. Det finns en intuitiv förståelse av hur det kommer att gå. Man måste ha kännedom om sin egen förmåga och kunna utmana sitt habitus.⁷⁶

I detta intervjuutdrag understryks hur fördjupad kunskap bidrar till att skapa en känsla för vad som är konstnärlig kvalitet. Denna känsla bygger på en subjektiv bedömning, men är resultatet av långvarig erfarenhet av konstnärlig praktik och ingående kunskaper inom ett fält.

Definitioner av konst och kultur

Kulturbyggen har ett förhållandevis brett anslag och får ansökningar från alla tänkbara aktörer inom kultursfären. Allt från konstnärer och museer till distributörer av film och teknikföretag. Bland bedömarna finns även denna bredd representerad genom att olika kategorier av sakkunniga anlitas till bedömarpoolen, såsom konstnärer, institutionsmedarbetare och kulturstrategier. Man fördelar dock inte ansökningarna efter dessa kategorier, utan i stället är det ansökarnas egna val av kompetenser som står i fokus, och de ska matchas mot de områden som en sakkunnig sagt sig kunna bedöma. I intervjuerna framkommer att det vid somliga tillfällen kan uppstå en konflikt mellan olika traditioner.

Några bedömare framhåller att de vill värna den konstnärliga integriteten och se bortom orden om vilken typ av projekt som eftersträvas. De påpekar att den styrda ansökningsprocessen kan leda till att idén bakom ett projekt skrivs sönder. Andra bedömare identifierar svårbegripliga ansökningar som ”snömos”, och de anser att det är svårt att få en bild av vad dessa projekt konkret vill göra, vilket framför allt gäller de konstnärligt inriktade projekten.⁷⁷ Denna spänning mellan å ena sidan projekt som handlar om presentation och distribution av kultur och å andra sidan konstnärliga eller kulturskapande projekt kan ha sin orsak i systemet med att ansökarna får välja kompetenser. De allmänna kompetenserna, som till exempel *unga*, *forskning* eller *mångfald*, spänner över ett vitt fält av kunskaper. Det är med andra ord inte säkert att bedömaren har kunskaper om det specifika kulturområdet som en ansökan gäller ifall ansökaren valt allmänna kompetenser som grund för bedömning.

Variationen bland de projekt som får stöd är stor. Nedslag i bedömningsunderlag och ansökningar från 2013 visar, liksom våra intervjuer, att stöd fördelas till projekt vars nyskapande och kvalitet har bedömts utifrån sakkunnigutlåtanden om kultur, men också utlåtanden där nyskapande värderas i relation till andra värden än de kulturella och konstnärliga. Bland de beviljade projekten från 2013 ryms allt från en nyskriven ljud- och ljuskonstföreställning till satsningar på tryckningen av en diktsamling med modefoto och reklam till en streamingsajt för kvalitetsfilm.

⁷⁶ Intervju med medlem i konstnärliga rådet.

⁷⁷ Intervju med bedömare på Kulturbyggen, 11 april 2014.

Det som varierar är således inte enbart vad som anses nyskapande i relation till olika områden, utan även vad som ryms inom beteckningen kultur. Det breda anslaget kommer här att, utöver själva skapandet av kultur, även innefatta projekt vars huvudfokus vilar på att distribuera och sälja kultur på nya sätt. I arbetsunderlaget för bildandet av Kulturbryggan understryks att man eftersträvar ett bredare kulturbegrepp:

Begreppet kultur tolkas av olika aktörer mer eller mindre avgränsat. Några utgår från ett samhälls- och beteendevetenskapligt synsätt där människans samhällsformer i allmänhet står i centrum, andra ser det som en synonym för konstnärliga uttryck och verksamheter. I detta arbetsmaterial används begreppet ”kultur” för att markera helheten, och inkluderar således hela bredden från konst till kulturarv.⁷⁸

För Kulturbryggans kommitté finns det inte möjlighet att ha kvalificerad kunskap inom alla områden som det kommer in ansökningar för. Ett förhållningssätt inom kommittén är att när man saknar kunskap lutar man till bedömarna i högre utsträckning än om kompetensen finns representerad inom kommittén.

Till skillnad från Kulturbryggan som fokuserar på nyskapande är det konstnärliga rådet på Musikplattformen inriktade på konstnärlig kvalitet. Rådet ser det som sin huvudsakliga uppgift att diskutera och bedöma den konstnärliga nivån i ett projekt. En bedömare beskriver sin arbetsprocess så här:

Är det kvalitet? frågar jag mig. Riktas man sig till en intressant grupp? Finns det konstnärlig förnyelse? Långsiktighet? Stödjer projektet det fria musiklivet? Det får inte vara till fördel för institutioner. Det ska vara så hög konstnärlig kvalitet som möjligt. [...] Det har nog hänt att kriterierna krockar, men det är inget större problem. Något kan vara nytt – men frågan är om detta är en konstnärlig nivå? Vi prioriterar den konstnärliga nivån.⁷⁹

Den svårighet som genomgående påtalas är bedömningen av musik som ligger längre ifrån det egna konstutövandet. Det gäller framför allt genrer som improvisation, independent pop/rock samt experimentell hårdrock. Samtidigt framhåller medlemmarna den egna bakgrunden och kompetensen som avgörande när det gäller förmågan att *höra* kvaliteten oavsett musikgenrer. Bredden i konstnärliga rådet betonas som central för att de ska kunna göra en mångfaldig bedömning. Att medlemmarna är vana lyssnare och kunniga inom sina områden är avgörande. Det gör att det finns kompetens att bedöma musiken: ”Man hör det direkt. Det handlar om timing, ton, uttryck, det finns många parametrar för en god musiker.” En ledamot framhåller också att rådet inte talar så ofta i genrer, utan att de ”ser musik som konst”. Detta dubbla förhållningssätt till genrer har dock

⁷⁸ Gyberg 2010.

⁷⁹ Intervju med medlem i konstnärliga rådet.

resulterat i önskemål om att anlita konsulter till rådet i knepiga fall – det vill säga där man upplever att ett fördjupat genrekunnande saknas bland ledamöterna.

Även intervjuade medlemmar ur den beslutsfattande kommittén på Kulturbryggan understryker vikten av diskussioner när det handlar om att slutligen fastställa vilka projekt som ska få stöd. Efter flera möten om strukturerna för Kulturbryggans bidragsgivning och långa diskussioner om vad nyskapande är, menar en medlem i kommittén att de lärt sig känna igen nyskapande och kvalitet. Ordföranden i kommittén framhåller också att konstnärligt risktagande är en del av kommitténs bedömning av projekt.

Att ta hänsyn till målgrupper och kompetensområden

Vid sidan av begrepp som nyskapande och kvalitet är bedömarna på Musikplattformen ålagda att på olika sätt ta hänsyn till mål om att kulturen även ska nå vissa målgrupper, utöver det fria musiklivet. Ledamöterna i det konstnärliga rådet på Musikplattformen uttrycker både gillande och en oro inför att denna inriktning medför konflikter mellan olika värden och målgrupper. En sådan krock anses uppstå mellan uppdraget om att stödja det fria musiklivet och att särskilt främja kultur riktad till barn och unga.

Den upplevda motsättningen bottnar i en oro för att musiklivet genom ekonomiskt stöd riktar sina insatser mot samhälleliga mål snarare än ett fritt skapande. Flera ledamöter tycker sig se en ökad likriktning bland projektansökningarna och tolkar detta som att det fria musiklivet anpassar sig utifrån vad de tror är ekonomiskt gångbart. Denna iakttagelse stödjer sig även på uppgifter om att de sökande begär ut handlingar från projekt som beviljats stöd. Bedömarna för dock resonemang om prioriteringar av projekt riktade till barn och unga, där de poängterar att kvalitetsbedömningar står i fokus även för dessa projekt.

Trots att Kulturbryggan valt att inte ha någon uttalad strategi för att ta hänsyn till målgrupper, utöver det fria kulturlivet, finns det ett målgruppstänkande inbyggt i systemet med de allmänna kompetenserna. I vissa fall kan de målgrupper som projekten riktar sig till vara inbyggt i syftet med projektet. I dessa fall blir inriktning mot en viss målgrupp en central del i bedömningen om projektets kvalitet och nyskapande. Bland de allmänna kompetenserna som ett projekt kan bedömas mot finns flera kompetenser som är kopplade till målgrupper: genus/HBT, mångfald, tillgänglighet, barn och unga. Den kvalitativa värderingen av en sådan ansökan kan handla om huruvida projektets karaktär och genomförande kan bidra till att man till exempel lyckas nå fram till publiken unga män. En intervjuperson menar att även om Kulturbryggan inte tar explicit hänsyn till målgrupper finns prioriteringen av det fria kulturlivet med ”hela vägen”, från

bidragsförordning till kontakt med kansliet till att bedömare har med det i bakhuvudet och slutligen i diskussioner inom kommittén.

Över lag är de externa bedömarna hos Kulturbryggan nöjda med ansökningsformuläret som ansökarna fyller i. De är nöjda med dels formulärets frågor om på vilket sätt projekten är nyskapande till form och innehåll, dels olika aspekter på kvalitet och genomförbarhet. De upplever att modellen med att de sökande själva får argumentera för projektets olika delar gör deras jobb lättare. De ser också ett värde i att ansökarna själva ska kunna placera in sitt projekt i ett sammanhang, som konstaterades ovan, eftersom de menar att det tyder på ett ansvarstagande och professionellt förhållningssätt. Samtidigt är det generella intrycket att bedömarna är måna om att uppmärksamma projekten ”bakom” ansökningarna, det vill säga att ansökarna är olika bra på att formulera och argumentera för sina projekt. En del är vana att söka medel och känner till vad som efterfrågas och vilka formuleringar som är vägvinnande. Andra har en större uppförsbacke när det handlar om att uttrycka sig, och därför ser bedömarna det som en viktig del av sin uppgift att granska projektens innehåll och form.

Sammanfattning

Att bedömningsystemen på Musikplattformen och Kulturbryggan är av olika karaktär skapar olika möjligheter för bedömarna. Medan Kulturbryggan strävar efter likvärdighet genom detaljerade riktlinjer och enskilda sakkunnigutlåtanden, så vill Musikplattformen skapa förutsättningar för kvalificerade bedömningar genom diskussioner mellan meriterade och kvalificerade konstnärer. Flera av de problem som de intervjupersoner som refererats i detta kapitel har påtalat, tycks ha samband med svårigheter inom dessa bägge system.

Samråd och dialog efterfrågas

En central del av det konstnärliga rådets bedömningsprocess består av diskussioner. Men den består även av dialog med ansökarna, i de fall där det behövs. Möjligheten att kunna ta kontakt med ansökarna för att reda ut oklarheter i ansökningarna efterfrågas även av en del personer i Kulturbryggans bedömarpool. Detta kan tolkas som att man vill ha ytterligare stöd för att kunna göra rättvisande bedömningar. En sådan kontakt skulle möjligen kunna användas för att korrigera eventuella mindre formaliabrister, men också stärka bedömarnas position genom mer kunskap. Över lag kan man koppla flera av bedömarnas invändningar till en upplevd ensamhet i bedömningsprocessen. Alla intervjuade bedömare på Kulturbryggan uttrycker att de gärna skulle haft någon att diskutera ansökningarna med, för att bättre kunna se olika aspekter av ett projekt.

Nyskapande kultur, konst eller något annat

Effekterna av de två arbetsprocesserna återspeglas tydligast i gränsdragningarna mellan begreppen konst och kultur. Kulturbryggans riktlinjer till bedömarna om

att värdera projekten utifrån olika kultur- respektive allmänkompetenser medför ett breddat kulturbegrepp jämfört med Musikplattformens fokus på konstnärlig kvalitet. Premisserna för hur det bredare kulturspektrat ska värderas saknar tydliga riktlinjer i förarbetena. I Kulturbryggans bidragsförordning anges, som tidigare nämnts, att projekten kan bygga på samverkan mellan kultursektorer och andra samhällsområden, vilket öppnar för att värderingar av vad som är nyskapande även kan göras i relation till andra samhällssektorer. Förutsättningarna för att bedöma vad som är nyskapande inom kompetensområdet ”*unga*” måste dock antas vara beroende av vad det sätts i relation till. Det kan till exempel handla om pedagogiska projekt, sociala projekt eller att ungdomar involveras i en skapandeprocess. De allmänna kompetenserna behöver med andra ord sättas i relation till något kulturområde för att bli möjliga att bedöma. Att bedömarna upplever att de får ansökningar som de inte har kompetens att bedöma kan möjligen spåras till denna uppdelning. I bidragsförordningen sägs att externa bedömare med ”kunskaper inom relevanta konst- och kulturområden” ska yttra sig över ansökan. Förekomsten av dessa två olika skrivningar skapar således oklarheter kring utifrån vilka parametrar man ska värdera nyskapande kultur.

Musikplattformen och Kulturbryggan beslutar ibland om stöd till samma projekt, men det är också rimligt att anta att man i viss utsträckning kommit att inrikta sig mot olika former av nyskapande kultur. Ett centralt moment i värderingen av en ansökan handlar om relationen mellan vilken typ av utveckling och förnyelse som eftersträvas av projekten och vilken form av nyskapande som värderas högt av bedömaren. Det är i det här sammanhanget som bedömarnas farhågor om att bedömningar kanske utgår från egna ”åsikter” och agendor blir begripliga. Bedömningsmodeller med sakkunniga tenderar att skapa en skenbar objektiv bedömning. Systemen bygger visserligen på sakkunnigas preferenser, tycke och smak – men deras preferenser baseras ju i idealfallet på lång professionell erfarenhet, vilket gör att deras åsikter trots allt inte är vilka åsikter som helst. Samtidigt hanteras bedömarnas kunskaper och preferenser på olika sätt inom Kulturbryggan och Musikplattformen. På Kulturbryggan är tanken att yttranden från två enskilda kunniga bedömare utifrån detaljerade riktlinjer om hur värderingen ska motiveras och genomföras sammantaget ska lägga grunden för en mer objektiv bedömning av Kommittén. På Musikplattformen spelar det konstnärliga rådet en annan roll – deras diskussioner och gemensamma bedömningar baserade på gedigen konstnärlig kunskap och förfinad smak ska utmytna i välgrundade beslut.

En beröringspunkt mellan Kulturbryggan och Musikplattformen är hur kompetens inom projekten bedöms. När vi har gjort nedslag i bedömares motiveringar på Kulturbryggan, behandlas kompetens i flera fall som synonymt med om personer är etablerade inom området. Även på Musikplattformen antas det vara svårt att bortse från en persons status som etablerad, eftersom detta antas ge bättre förutsättningar att föreställa sig kvaliteten och genomförbarheten i ett projekt. Rådsmedlemmarnas ambition att se projektet bortom själva ansökningstexten är

lovvärd, men frågan är vad som då bedöms. I detta sammanhang blir ljudprovet centralt – det vill säga den musikaliska kvaliteten i ansökarens tidigare produktion. En annan tolkning är att det blir ansökarnas kompetenser, nätverk och status som bedöms snarare än projektet. I relation till Kulturbryggans avsikt om att särskilt främja stöd till projekt som annars har svårt att få pengar, kan denna omständighet vara värd att uppmärksamma.

Att höra och läsa ”allt”

Vid sidan om skillnaderna i tillämpningarna av centrala begrepp finns flera beröringspunkter mellan Musikplattformen och Kulturbryggan. Gemensamt är att i princip inga ansökningar sorteras bort innan de bedöms. Även bedömda ansökningar sorteras alltså senare i processen bort på grund av att de inte uppfyller de formella kraven. Det innebär i vissa fall att sakkunniga lägger ner tid på att bedöma ansökningar som värderas högt av bedömarna, trots att det inte finns möjlighet att bevilja dem stöd. De fördelar som ledamöterna i det konstnärliga rådet ser med förfarings sättet är att de inte låser sig vid formalia, det vill säga om projektet är tillräckligt intressant kan kompletterande information begäras in och ansökan ändras i efterhand för att motsvara kriterierna. På Kulturbryggan kan ansökningarna inte kompletteras, men däremot värderas lika möjligheter och lika behandling av ansökarna högt, vilket gör att även ansökningar med genomgående högsta betyg kan få avslag på formella grunder.

Tid och projektifiering

Ett sista återkommande tema i intervjuerna, angående både Musikplattformen och Kulturbryggan, är tid. Både inom bedömarpoolen och konstnärliga rådet anser man att en gedigen prövning av en projektansökning kräver mer nedlagd arbetstid än den nu arvoderade tiden. En konsekvens av detta är att organisationerna lutar till bedömarnas intresse och plikt känsla för att bedömningarna ska bli gediget genomförda. För Kulturbryggan blir också konsekvensen att det finns en osäkerhet bland bedömarna hur väl bedömningarna genomförs över lag. En annan aspekt av tidsbegränsningar är att kortare projektarbeten gjorts till ett villkor för dessa stöd till nyskapande kultur. Den så kallade projektifieringen ses som problematisk för de som menar att nyskapande och långsiktighet hänger ihop. Framför allt kopplas detta till konstnärliga processer. Det ses som mindre problematiskt när det handlar om projekt som inte inbegriper skapandeprocesser, utan mer naturligt har karaktär av projekt (till exempel olika typer av evenemang).

Ansökarnas perspektiv

Ett genomgående drag i ansökarnas bild av både Musikplattformen och Kulturbryggan är att de främjar och möjliggör nyskapande kultur. Bland de som fått stöd för sina projekt uttrycker alla att stödet varit värdefullt samt att projekten svårligen hade kunnat genomföras i samma utsträckning utan detta stöd. Sammantaget finns alltså en positiv inställning till och erfarenhet av verksamheterna, men bilden är sammansatt. Den kompliceras av såväl utformningen av bidragssystemen som arbetsvillkoren i stort inom det fria kulturlivet. Hur dessa faktorer samverkar har utgjort en röd tråd i intervjuerna med ansökarna, och några teman har återkommit: svårigheter och möjligheter med medfinansiering och samverkan, begreppet nyskapande samt projektarbete som arbetsform. Dessa teman presenteras nedan.

I detta kapitel skiljer vi enbart undantagsvis på resonemangen som rör Kulturbryggan och Musikplattformen. I flera fall har de intervjuade ansökarna sökt och fått stöd från båda bidragssystemen, men det är av avgörande betydelse att resonemangen bara skiljer sig marginellt åt på de flesta punkter. Undantagen utgörs av Kulturbryggans regelverk kring medfinansiering och valet av kompetenser samt önskan om producentstöd från Musikplattformen, där de sökande framhåller särskilda synpunkter.

Att finna samarbetspartner och finansiering

De formella kraven på samarbete och samfinansiering är avgörande för ansökarnas möjlighet att beviljas medel från Kulturbryggan och Musikplattformen. Flera av ansökarna ser fördelar med ett bredare stöd för sina projekt. Särskilt samarbeten med andra fria grupper, institutioner och organisationer eller kulturutövare ses som inspirerande och utvecklande. I flera fall pekar dock ansökarna på de svårigheter som kan uppstå i samverkansprojekt med institutioner. Som del av det fria kulturlivet upplever de att förhandlingsutrymmet är begränsat i mötet med exempelvis en sceninstitution. En prestigefylld samverkan med en stor institution kan således vara ett tveeggat svärd, eftersom det möjliggör en framgångsrik ansökan, men samtidigt kan det riskera att försvara själva genomförandet av projektet.

Även kravet på medfinansiering från en icke-offentlig part uppfattas som ett svårlöst problem för många ansökare, särskilt om de eftersträvar att hitta samverkanspartner inom näringslivet. En ansökare säger: ”Det har ju funnits initiativ om att föra samman kulturliv och näringsliv, men de enda som kom då var kulturlivet.” Bland de kulturutövare som vi har intervjuat har den icke-offentliga finansieringen etablerats i ett tidigare skede - innan det blev aktuellt att ansöka om projektmedel från just Kulturbryggan. Villkoren om medfinansiering har därför

inte genererat nya sätt att arbeta mot icke-offentliga aktörer, men de anser att Kulturbryggans beviljande av startstöd för ett projekt är viktigt för att få andra aktörer att också stödja projektet:

Vi är väl backade av företaget, men specifikt till en utställning är ovanligt. Vi har kunnat säga att vi fått statligt stöd från Kulturbryggan. Vi fick startstöd för det här projektet hösten 2012. Det uppfattades som en bra indikation, vilket gjorde att andra gick in. Vi har nu börjat få offentliga medel, men inte löpande. Det är från kommunen, från landstinget och från Kulturrådet. Jag upplever att det ses som positivt att Kulturbryggan går in.⁸⁰

Här framhålls att det framför allt blivit lättare att få offentliga medel efter att Kulturbryggan beviljat stöd. En annan vanligt förekommande form av finansiering är egenfinansiering, som nämnts i tidigare kapitel. Även om det finns inslag av egenfinansiering inom båda bidragssystemen skiljer de sig till viss del åt. På Musikplattformen handlar det framför allt om att pengarna inte räcker till hela arbetsinsatsen, vilket inte uppfattas som specifikt för Musikplattformen:

Att man jobbar utan lön har hänt många gånger. Och där måste man vara pragmatisk om man ska överleva som grupp. Man kan inte hoppas och använda pengar man inte har. Många grupper har försökt att få avtalsenliga löner och tänkt att man ska spela in pengarna och så går inte det och gruppen går omkull. Då är det bättre att man drar ner någonstans och minskar ner anställningstiden. Vi börjar repetera i juni. Eftersom vi inte fick medel från Kulturrådet fick vi byta ut folk, gå ner i divisionerna, det blir så, och i scenografin. Vi har skurit i löner. Kvaliteten blir lika bra, men alla viker sig dubbla för att klara det ändå. Musikplattformen är bra och har ett annat tänk, men det blir en papperskonstruktion eftersom vi ändå inte fick medel som vi alltid annars fått från Kulturrådet. Man kan inte bara ha en finansiär är kravet, men det blir ju ett problem när den andra backar ur.⁸¹

I relation till de nödvändiga nedskärningarna efter uteblivet bidrag som beskrivits ovan, så tar egenfinansieringen på Kulturbryggan en delvis annan form. Det handlar inte enbart om att skära ner i kostnaderna, utan om kapital som direkt ska tillföras projekt från ansökarnas sida. Det kan handla om några tusenlappar för att uppfylla kravet på minst en icke-offentlig källa, men för de ansökare som helt saknar andra medel (till exempel från andra offentliga bidragsgivare) kan ansökaren behöva tillföra större summor för att även uppnå det övergripande kravet om att ha 50 procent medfinansiering. I dessa fall kan det snarare vara att

⁸⁰ Intervju med företrädare för utställningsstiftelse, den 17 april 2014.

⁸¹ Intervju med företrädare för musikteatergrupp, den 23 april 2014.

likna vid en investering, förutsatt att projektet också förväntas generera inkomster, till exempel om projektet syftar till att distribuera kultur på nya sätt.

Svårt att hantera nyskapande

Gemensamt för de ansökare som vi har intervjuat är att de flesta uttrycker osäkerhet och tvekan kring begreppet nyskapande. Att de väljer att ansöka om medel från just Musikplattformen eller Kulturbryggan tycks inte vara motiverat av bidragssystemens inriktning på just nyskapande kultur. Snarare är de flesta som beviljas medel vana ansökare och etablerade i det fria kulturlivet. Det innebär att de i princip söker från en rad tillgängliga bidragsgivare. Argumentation för det egna projektet i termer av nyskapande karaktäriseras därför ofta av vad de själva anser är konstlade resonemang. Funderingarna kring vad som kan ses som nyskapande tar vanligtvis sin utgångspunkt i beslutet om beviljade medel. ”Eftersom jag fick ett bidrag så är antagligen någon del av mitt projekt nyskapande”, är ett återkommande sätt att resonera.

Förslagen om vad nyskapande kan tänkas vara sträcker sig från oväntad samarbetspartner och nya spelplatser till möjligheten i att väcka debatt om ojämna könsfördelning inom ett kulturområde. En annan sökande uttrycker sig så här:

Det är svårt att säga vad de vill ha. Dels vill de se att det finns en bärighet i projektet. Jag kan tänka mig att de vill att musiken ska komma fler till del. Mitt projekt är ett ungdomsprojekt. Sen vill de nog ha spridning när det gäller kön, geografi och att projektet ska vara realistiskt. Men sen också att ju fler gånger man söker så visar man att man har idéer och är driftig. Konstnärlig kvalitet, det är ju något subjektivt, det känns som ett lotteri.⁸²

Samtidigt som osäkerheten kring begreppet nyskapande understryks, framhåller vissa ansökare positiva aspekter av att tänka igenom projektet i de termer som ansökningshandlingarna kräver. Även om det kan vara bra att tvingas tänka igenom syftet med det egna projektet har förberedelsearbetet ibland resulterat i att intervjupersonerna begärt ut handlingar från tidigare framgångsrika ansökningar för att få ytterligare klarhet i vad bedömarna vill ha. Oklarheterna kring begreppet riskerar även att väcka skepsis, och ”modeord” är ett återkommande epitet.

Jag har aldrig fattat vad det är som menas med nyskapande. Jag ser vad som funkas och så jobbar jag vidare med det. Nyskapande blir som ett mantra, ett modeord. [...] Jag kan inte bedöma om vi är nyskapande. Vi vill någonting.⁸³

Ett vanligt förhållningssätt, och som uttrycks i citatet ovan, är att konstatera att begreppet nyskapande inte är meningsfullt för det egna konstitutövet. Samtidigt

⁸² Intervju med en musiker, den 28 april 2014.

⁸³ Intervju med företrädare för konstnärsgrupp, den 9 april 2014.

är det så tänjbart att alla sökanden kan göra egna liknelser eller översättningar till den egna kontexten. En intervjuperson säger: ”Det är inget nytt det jag gör, men det är nytt för mig och det är mer vanligt i Europa” och framhåller att detta varit tillräckligt för att beviljas stöd av både Kulturbryggan och Musikplattformen. Bland de sökande som vi intervjuat finns dock exempel på resonemang där man inte ser nyskapande som en främmande beteckning för det egna skapandet utan som något som är nära sammanvävt med konstnärlighet som kvalitet. Ett ytterligare förhållningssätt består i att ansökarna försöker se nyskapande utifrån bidragsgivarens synvinkel, snarare än i förhållande till sitt eget projekt. Utifrån tidigare beviljade projekt försöker man ringa in vad Kulturbryggan eller Musikplattformen generellt är ute efter.

Bland intervjupersonerna dominerar således strategiska förhållningssätt till begreppet nyskapande. Denna iakttagelse går i linje med resultaten från en studie av ansökarnas motiveringar i projektansökningar till Musikplattformen.⁸⁴ Granskningen visar att ansökarna väljer att tolka kvalitetsbegreppet på ett sätt som speglar deras egen produktion. Argument om att musikprojekten ska förnya och fördjupa upplevelserna av musik är vanligast i de tio ansökningar som granskats. Denna strategiska inställning till att motivera kvalitet och nyskapande tycks mer handla om villkoren kring det egna skapandet (man behöver medel för sin konst oavsett vad det kallas), än det egna ställningstagandet till nyskapande kultur.

Tveksamheterna kring begreppet nyskapande återkommer även i intervjupersonernas osäkerhet om på vilka grunder deras ansökningar bedöms. Inom ramen för Kulturbryggans ansökningssystem kan dock de sökande aktivt påverka dessa grunder utifrån valet av bedömarnas kompetenser. I intervjuerna framgår att några ägnar stor möda, eftertanke och efterforskning åt att välja kompetenser medan andra gör mer intuitiva val, och i dessa fall anser de att Kulturbryggans definitioner spelar en mindre roll. Erfarenheter av att ha fått blandade omdömen från två olika sakkunniga påverkar också synen på bidragssystemets tillförlitlighet.

Arbeta och skapa i projektform

En central del i intervjuerna med kulturutövarna utgörs av resonemang kring värdet av att arbeta i projekt. För många är skapandet i form av projekt den ordinarie verksamheten, och stora och små projekt ersätter ständigt varandra. Andra har löpande verksamhetsstöd eller konstnärsstipendier, och där utgör projekten en avskild del av verksamheten. I dessa fall utgör projektstödet ett välkommet avbrott från den ordinarie verksamheten där till exempel en musiker kan ta sig tid för att komponera verk som annars inte skulle ha varit möjligt att slutföra. Med projektstöd kan man genomföra avgränsade kreativa idéer, och där är själva arbetet

⁸⁴ Schott 2013.

med en projektansökan till gagn för själva projektet. Många framhåller att stödsystemens krav även medför ett planeringsarbete som stärker projekten:

Det bygger på att man verkligen har en bra idé och [Musikplattformens] villkor tvingar en att fokusera idén ytterligare. Projektet måste vara tydligt och utförandet måste verkligen vara konstnärligt genomtänkt. Man måste visa vad man kan bidra med.⁸⁵

Detta arbete resulterar i att projektet delvis påbörjas genom själva ansökningsprocessen, vilket uppfattas som mycket positivt i de fall då de sökande beviljas det sökta beloppet. Det påföljande arbetet med planering, beskrivningar och motiveringar bidrar till att göra projektet bättre enligt många sökande, framför allt i termer av dess konstnärlighet. I andra fall blir ett sådant initierande arbete inte lika värdefullt, eftersom projekten inte alltid kan genomföras om man får avslag på sin ansökan. Detta blir särskilt kännbart för dem som ständigt arbetar i projektform. Intervjupersonerna är eniga om att det krävs mycket tid för att en ansökan ska bli framgångsrik.

Vi har ju haft tur att få bifall, men om man inte fått [...] Vi har jobbat väldigt mycket, lagt väldigt mycket tid på ansökningarna. Åtskilliga veckor till och från. Hade det gett noll hade det känts tufft.⁸⁶

I de fall där ansökarna inte har något arbetsstipendium eller liknande innebär det att arbetet med ansökningarna görs på obetald arbetstid. Betalningen för denna arbetstid kan ibland ses som uppskjuten till framtiden: ”Ibland får man tillbaka för gager för spelningar, men man vet ju inte på förhand om det kommer ge något.” En annan viktig aspekt som följer av projektformen som villkor för skapande är att förmåga och skicklighet i att producera projektansökningar kan få stor betydelse för utgången. Att lära sig skriva goda projektansökningar kan, som tidigare nämnts, vara utvecklande för projektets genomförande, men det är också en förmåga som flera menar är överflödigt och tar tid från skapandet:

Man måste kunna tala om sin musik för att kunna få stöd. Det är en effekt av den nya politiken. De som har lättast för det är de som får stöd. Alla är inte bra på det. Det är baksidan, man ägnar mer tid åt ansökningar än åt musiken. Det krävs en annan typ av egenskaper än de konstnärliga.⁸⁷

Det finns också de som upplever att konstnärer måste göra avkall på sin integritet när de ska skriva ansökningar – att ansökarna skriver sönder en idé när de tvingas förhålla sig till ett visst sätt att formulera sina projekt i ord. En sista central aspekt som återkommande artikuleras i relation till projektarbetet avser det ansvar som ansökarna behöver ta som egenföretagare. Här lyfter man framför allt fram

⁸⁵ Intervju med manager och producent, den 7 april 2014.

⁸⁶ Intervju med företrädare för utställningsstiftelse, den 17 april 2014.

⁸⁷ Intervju med musiker, den 28 april 2014.

producentrollen som ett uppdrag som man inte räknat med att stå för och därför ibland inte heller budgeterat för.

Jag har aldrig varit producent förut. Det är en invecklad värld. Skulle jag göra om ansökan skulle jag se till att det finns pengar för producent. Jag undervärderade hur mycket tid det skulle ta men också att man måste förhandla med konstnärliga teamet som jag själv är del av. Det är svårt att ha dubbel roll.⁸⁸

Det är särskilt i relation till Musikplattformen som behovet av producentstöd har artikerats av de sökande. Denna önskan artikerades även brett av deltagarna på en projektdag i februari 2014 som arrangerades av organisationens kansli för de som beviljats stöd vid andra omgången 2013. I samband med nedläggningen av Svenska Rikskonserters försvann centralt organiserade konsertproduktioner som tidigare fanns att tillgå till subventionerade priser för det fria professionella musiklivet.⁸⁹ Det administrativa ansvaret för att arrangera och genomföra turnéer och andra produktioner faller nu på den enskilde musikern. Visserligen finns möjligheten att inkludera producentkostnader i ansökans budget, men flera intervjupersoner framhåller att detta inte löser problemet med att varje konstutövare tvingas bli sin egen producent utan att ha vare sig intresse eller kompetens för uppgiften.

Sammanfattning

Det starkaste intrycket från intervjuerna med ansökare är att de som blivit beviljade medel är positiva till bidragssystemen. Av vår studie framgår också att ansökare tenderar att återkomma med ansökningar för nya projekt när de en gång blivit beviljade stöd. Bland de ansökare som fått många avslag uttrycks ett mer kritiskt förhållningssätt till framför allt Kulturbryggan, vilket kan vara en effekt av att de har fått läsa och ta ställning till sakkunnigomdomena. Att se betyg och motiveringar till bedömningen öppnar upp för ett kritiskt förhållningssätt bland ansökarna. Om ansökarna inte vet på vilka grunder de får avslag kan dessa inte heller kritiserars.

Många ansökare efterfrågar en ökad transparens i fråga om bedömningar för att det skulle göra det enklare att söka medel om man förstod vad som egentligen belönas när bidragen ska fördelas. Denna önskan är begriplig utifrån många aspekter, samtidigt som den är svår att tillmötesgå. En allt igenom transparent process skulle förutsätta att det var möjligt att formulera helt konsistenta kriterier och tydliga motiveringar för en process som styrs av perspektiv, kontext och smak – men också av individuella kunskaper och erfarenheter. Av detta följer att många som är involverade i ansökningsprocesserna (vid sidan om ansökarna även beslutsfattare, kansli och bedömare) delvis är kritiska till fyrkantigheten i systemen. Samtidigt

⁸⁸ *Intervju med regissör, den 10 april 2014.*

⁸⁹ *SOU 2010:12 s. 56.*

efterfrågar man likvärdiga bedömningar och tydliga motiveringar som kräver just sådana system. Detta dilemma är inte specifikt för Musikplattformen och Kulturbryggan, men det är viktigt att lyfta fram för att exempelvis förstå den likformighet bland ansökningar som Musikplattformen iakttagit.

Pengarna är viktigare än nyskapandet

Att flera ansökare återkommer med ansökningar för nya projekt kan förstås utifrån ansökarnas villkor i stort. Ett krävande ansökningssystem och stöd till nyskapande kultur i form av projektarbete medför att åtskilligt tid måste investeras i processen. I sammanhanget spelar Musikplattformens och Kulturbryggans inriktning mot nyskapande och förnyelse mindre roll. Få av de ansökare som intervjuats upplever att begreppet nyskapande är relevant för att beskriva sin verksamhet, annat än i strategiska syften. Att skapa projekt som kan omtalas som nyskapande kan alltså ses som ett led i ett få stöd för sin konst eller kulturverksamhet, snarare än att just nyskapande är viktigt för dessa ansökarens produktion. Att de ändå måste motivera sina projekt i dessa termer får både positiva och negativa effekter.

Flera ansökare pekar på att projekten vinner på detta, att planeringen blir mer noggrann och att det gynnar projekten i genomförandet. Baksidan är förstås att samma process genomförs av samtliga sökande, alltså även av de som inte beviljas medel. I vilken omfattning de projekt som får avslag genomförs och hur mycket de i så fall förändras ger inte denna studie svar på, men det är rimligt att anta att även några av dem som fått avslag anser mödan värd, om än långt ifrån alla. I linje med ovanstående resonemang anser ansökare som har beviljats stöd att bidragssystemen fyller syftet – det vill säga att stöden medverkar till en kulturell förnyelse, även om de flesta har en oklar och inte speciellt stark uppfattning om vad det faktiskt innebär eller varför det är viktigt. På det stora hela uttrycks alltså önskemål om att minska arbetsbördan i samband med projektansökningar, även om det inte är entydigt.

Avsaknad av producentstöd

Ansökarnas återkommande kritik av projektarbetets medföljande ansvar som egenföretagare har också utgjort ett viktigt tema i intervjuerna. Musikverket och plattformen bör, enligt flera intervjupersoner, ta ett större ansvar för att centralt lösa frågan om producentrollen. Denna funktion försvann med nedläggningen av Svenska Rikskonserter, och en tydligare strategi för hur producentskapet kan samordnas centralt kan vara av intresse för fler parter än ansökarna. Det handlar om att ta ställning till om man lever upp till det uppdrag som formulerades i utredningen *I samspel med musiklivet* om att Musikplattformen ska ”fungera koordinerande och stödjande i samverkan med externa producenter, arrangörer och utövare”.⁹⁰

⁹⁰ *SOU 2010:12 s. 81.*

Relationen mellan olika samarbetspartner

De formella kraven på samarbete och samverkan tar inte hänsyn till maktskillnader i samarbetssituationerna. Konsekvensen av dessa maktskillnader, såsom de lyfts fram av intervjupersonerna, kan vara att ansökarna delvis förlorar inflyandet över ”sina” projekt samtidigt som samarbetspartnern inte bidrar till projektet på det sätt som utlovats. Eftersom ansökaren är beroende av att ha en samverkanspartner för att beviljas stöd finns det en risk att ansökarens förhandlingssituation försvagas. Ofta är det bidragssystemens villkorande av stöd som stimulerar samverkansprojekt, och därför bör även dess eventuella baksidor ventileras.

Slutsatser

Denna utvärdering har till syfte att undersöka hur Kulturbryggan och Musikplattformen bidrar med att skapa förutsättningar för nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse. Undersökningen säger därmed mer om förutsättningarna och mindre om de faktiska effekterna av Kulturbryggan och Musikplattformens verksamhet. På ett övergripande plan kan vi dock konstatera att Kulturbryggan och Musikplattformen startat upp fungerande verksamheter som regelbundet fördelar medel till kulturutövare och konstnärer. Båda bidragssystemen har ett konstant stort antal sökanden, och båda bedömningssystemen resulterar i beslut som bygger på att de projekt som beviljas medel har bedömts som nyskapande och av hög kvalitet av ett flertal sakkunniga.

En central del i utvärderingen har varit att belysa hur de politiska uppdragen till Kulturbryggan och Musikplattformen utformats och hur organisationerna sedan valt att tolka uppdragen och utforma sina ansöknings- och bedömningssystem. I de föregående kapitlen har vi visat att det finns tydliga skillnader i hur Kulturbryggan och Musikplattformen både villkorar stödet till och sedan bedömer nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse. Dessa skillnader hänger dels samman med att uppdragen till bidragssystemen formulerats olika, dels med hur de valt att omsätta uppdragen i verksamhet. Utvärderingen landar i tre huvudsakliga slutsatser:

1. Bidragsvillkoren begränsar formerna för nyskapande. Kulturbryggans och Musikplattformens uppdrag avgör hur nyskapande kulturprojekt kan organiseras.
2. Bedömningssystemen ger kulturutövarna och de sakkunniga olika inflytande när det gäller att själva definiera nyskapande.
3. Nyskapande kultur är en produkt av bidragssystemen. Det finns ett glapp mellan den politiska intentionen om att särskilt främja nyskapande kultur och kulturutövarnas syn på sin skapande verksamhet.

Bidragsvillkoren begränsar formerna för nyskapande

Denna rapport har sammantaget visat att nyskapande är ett tänjbart begrepp som kan ges olika innebörder. Att objektivt värdera vad som är nyskapande kultur eller konst av hög kvalitet måste anses vara en nästintill omöjlig uppgift. Vad som anses vara nyskapande kultur beror på kontext, perspektiv, bedömarens egen kunskap och värdehierarkier inom olika genrer. I praktiken avgörs dock innebörden inte bara av bedömningarna av ansökningarna och tillämpningar av begreppen, utan i hög grad även av de övriga villkor som regeringen ställer upp i bidragsförordningarna. Utvärderingen visar därmed att formuleringen av de politiska uppdragen i bidragsförordningarna får konsekvenser för hur man kan planera och

genomföra projekt som vill uppfattas som nyskapande på Kulturbryggan och Musikplattformen.

Bidragsförordningarnas villkor om att stödet enbart kan ges till kortare projekt, att projekten måste ha medfinansiering och ingå i temporära samarbeten eller samverkan sätter alltså ramarna för hur ett nyskapande kulturprojekt får organiseras. Dessa yttre ramar implementeras sedan genom Kulturbryggans och Musikplattformens utformning av ansökningssystem och bidrar sammantaget till att definiera den nyskapande kulturutövaren, eller med andra ord den ideala nyskapande konstnären och kulturutövaren. Denna ansökare är en kulturskapare som:

- har goda samverkansmöjligheter med kollegor (gärna från en annan genre)
- redan fått stöd av en annan bidragsgivare
- har tillgång till privat kapital (åtminstone hos Kulturbryggan)
- kan bedriva kulturskapande inom ramen för ett projekt.

Villkorens inverkan på kulturprojektens genomförande kan potentiellt innebära målkonflikter. När det gäller premissen om att projektbidrag från Musikplattformen enbart får ges till samarbetsprojekt mellan minst två fristående aktörer, utesluter man mer varaktiga former av samarbete såsom fria ensembler eller orkestrar. Att samverkan och samarbete har lagts fast som förutsättningar för stöd till nyskapande kultur kan ses som ett uttryck för att man önskar att bidragen ska tillfalla en större del av det fria kultur- och musiklivet, så att fler får del av pengarna. Ett annat sätt att tolka dessa premisser är att samverkan och samarbete ses som avgörande för just nyskapande – att det är i mötet mellan olika (typer av) kulturskapare som förnyelse och utveckling uppstår. Den ena tolkningen behöver förstås inte utesluta den andra, men det är uppenbart att kravet på samarbete tenderar att rikta de ekonomiska medlen mot framför allt genreöverskridande och tillfälliga samarbetsprojekt. Stabilare former av samarbeten såsom ensembler och festivaler har svårare att kvala in som nyskapande, trots att många bedömare på Musikplattformen ser just ensemblesamarbeten och festivaler som viktiga platser för konstnärlig förnyelse.

Även kraven på medfinansiering från en annan part får enligt vår studie konsekvenser. Det gäller framför allt Kulturbryggans bestämmelser om att projekten måste uppnå en medfinansieringsnivå motsvarande 50 procent (för det så kallade genomförandestödet) av det sökta beloppet, varav en del av medfinansieringssumman ska vara icke-offentlig. Att samfinansieringsnivån lagts på 50 procent är, enligt intervjupersonerna, ett sätt att implementera regeringens uppdrag till Kulturbryggan om att främja nya finansieringsformer. Samtidigt är det troligt att kravet bidrar till en viss insnävning av den potentiella gruppen sökande. Detta skapar ett dilemma i relation till Kulturbryggans övriga uppdrag om att vara en alternativ bidragsgivare för projekt som har svårt att få bidrag på annat håll. De sinsemellan olika uppdragen om att 1) främja förnyelse och utveckling inom

kulturområdet, 2) att vara en alternativ bidragsgivare som satsar på projekt som annars har svårt att få stöd och 3) att främja nya finansieringsformer genom dessa villkor med 50 procent medfinansiering (varav minst en källa måste vara icke-offentlig) riskerar därför att dra åt olika håll.

Detta dilemma resulterar bland annat i att Kulturbryggans större stödform – genomförandestödet – tenderar att inriktas mot nyskapande kultur som en annan eller flera andra aktörer redan ansett vara intressant nog för att stödjas. Uppdraget om att vara en alternativ finansär som stödjer de projekt som annars inte skulle blivit till får därmed stå tillbaka.

Även den förhållandevis höga andel egenfinansiering som samfinansieringskravet gett upphov till är viktig att belysa. Inte minst eftersom nyskapande och ”smal” kultur, enligt tidigare undersökningar, kan ha svårt att uppbåda privat finansiering.⁹¹ Att kraven på icke-offentlig finansiering resulterar i att många kulturskapare väljer att gå in med egna medel i sina projekt kan antingen ses som en oavsedd effekt eller anses ligga i linje med de politiska intentionerna om att skapa förutsättningar för att nya medel ska tillföras kultursektorn. Själva syftet med kravet på en viss andel icke-offentlig finansiering är att motivera ansökarna att aktivt söka stöd från privata aktörer.⁹² Detta förutsätter med andra ord att ansökarna är eller ska göras motiverade att uppsöka och övertyga andra finansierare alternativt själva satsa pengar i projektet.

Det tredje formella villkorandet av stöd som återfinns i bidragsförordningen är att bidrag ges till arbete i projektform. Detta har varit villkoret för stödet till nyskapande kultur ända sedan stödförmen för ”experiment och utveckling” inrättades med 1974 års proposition (se kapitel 2). Stödet till experiment och utveckling var ursprungligen avsett för amatörgrupper och studieförbund, men har successivt kommit att riktas mot det fria yrkesverksamma kulturlivet.

Detta format för kulturarbete utgör numera alltså ett arbetsvillkor (se kapitel 5), men kan även indirekt påverka det nyskapande innehållet i kulturverksamheter. Det finns ofta förväntningar om att satsningar på projekt är bra när det handlar om förnyelse eftersom projekt i sig är mindre styrda än en ordinarie verksamhet och att det därmed finns möjligheter att överskrida rådande strukturer. I intervjuerna med ansökarna pekar man också på andra fördelar – att ansökaren tvingas beskriva och planera sitt skapande, vilket i slutändan gör projektet bättre. Samtidigt återkommer bilden av att stöd i form av projektbidrag försvårar skapandet för många intervjuade kulturutövare. Behovet av att ständigt ansöka om nya projektmedel och nödvändigheten av att därför kunna uttrycka sig väl och anpassa

⁹¹ Myndigheten för Kulturanalys 2013:3.

⁹² Prop. 2009/10:3 s. 52.

sin konst till olika bidragssystemens krav beskrivs ibland som ”projektifieringen” av kulturen.

Sociologen Ingrid Sahlin lyfter fram att det även kan finnas en logisk motsättning mellan projektets rationalistiska form och verklig förnyelse: ”Att följa en plan innebär per definition att inte göra annat än det som redan på förhand kunde tänkas och beslutas”.⁹³ Den förnyelse som kan åstadkommas, enligt Sahlin, får ofta karaktären av en engångsföreteelse snarare än en process eller kontinuerlig utveckling. Det innebär att när en idé realiserats så avslutas projektet, i stället för att utvecklas vidare. Med detta i åtanke kan man anta att det är en viss typ av förändring och förnyelse som kan främjas av projektformen. Denna typ av förnyelse kan knytas till projektnriktade idéer med en tydlig slutprodukt eller händelse, inte förnyelse som resultat av kontinuerliga och långvariga processer. I ljuset av detta blir Musikplattformens kritik av projektifiering begriplig, då långsiktighet uppfattas som en väsentlig förutsättning för konstnärligt skapande.

De uppdrag som ställts upp av regeringen i bidragsförordningarna skapar därmed ett ramverk av villkor som Kulturbryggan och Musikplattformen måste förhålla sig till. Villkoren i bidragsförordningen rör inte enbart krav på att främja nyskapande kultur utan innehåller även andra villkor som måste integreras i ansöknings- och bedömningssystemen. Det är inte givet att dessa andra krav – medfinansiering, samverkan, projekt – bidrar till att skapa goda förutsättningar för just nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse, utan det kan även finnas en viss målkonflikt mellan dessa villkor. Sammantaget kan vi konstatera att de politiska intentionerna såsom de kommer till uttryck i bidragsförordningen får konsekvenser för vem eller vilka som är berättigade att ansöka om medel, vilket begränsar hur de nyskapande projekten kan organiseras och finansieras. Vår bedömning är att en kommande översyn av uppdragen till Kulturbryggan och Musikplattformen bör ta fasta på vilka övriga villkor och krav som kopplas till dessa stöd och hur dessa övriga uppdrag potentiellt snävar in möjligheten att främja nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse.

Bedömningssystemen ger kulturutövarna och de sakkunniga olika stort inflytande

Regeringen anger målen och ramarna för bidragssystemen, men frågan om vilken kultur som i realiteten anses vara nyskapande och håller hög konstnärlig kvalitet överläts till kulturutövarna själva. Regeringens uppdrag till Musikplattformen och Kulturbryggan om att ge bidrag till en särskild form av kultur – den nyskapande – innefattar alltså även den digra uppgiften att försöka ringa in vad som kännetecknar nyskapande kulturuttryck, samt tillämpa dessa definitioner genom att fördela medel till ”rätt” projekt. I bidragsförordningarna finns dock vissa riktlinjer för hur

⁹³ Sahlin 1996:20.

man ska bedöma projektansökningar. På Musikplattformen ska bidragsbesluten fattas av ett konstnärligt råd och på Kulturbryggan av en kommitté efter yttrande av minst en sakkunnig.

De system som har iscensatts för bedömningar är alltså ett svar på den etablerade principen om att politiken ska hållas ”på en armlängds avstånd” från politiska värderingar av kultur och konst. Denna princip innebär att politiken överläter besluten om bidragsfördelningen till de konstnärliga experterna.⁹⁴ Med andra ord etableras en infrastruktur för bidragsfördelning som vilar på kollegial bedömning – peer review.⁹⁵ Denna infrastruktur ser olika ut på Kulturbryggan och Musikplattformen, och utformningen får betydelse för vilken tolkning man gör av nyskapande och därmed för vilka projekt som kan få stöd. I kapitel 3 och 4 har vi visat hur de bägge bidragsbedömningarna av nyskapande har utformats som två kvalificerade sakkunnigssystem. Dessa system kan dock ses som hemmahörande inom två olika bedömningstraditioner. De ställer olika krav på kulturutövarnas förmåga att skriva kompetenta ansökningar och ger olika former av frihet åt bedömarna när det gäller att värdera vad som är förnyelse och inte.

Kulturbryggans bedömningssystem kan ses som en ordning byggt på en rationalistisk idé om att det går att styra mot en objektiv bedömning, medan Musikplattformen tillämpar ett bedömningssystem som bygger på en stark tilltro till professionens sakkunskap och därmed en högre grad av frihet för de sakkunniga att fatta beslut om bidragsfördelning.

Hos Musikplattformen används profession genomgående som princip för styrsystemet. Det kan jämföras med tidigare studier som visar att när professionen får en framträdande roll så innebär det en stark tilltro till kvalificerade bedömares erfarenhet och subjektiva kompetens samt till den kvalificerade bedömningen som uppstår i kollegiala diskussioner och samråd mellan experter.⁹⁶ Bedömningarna inom Musikplattformen kan anses vara präglade av tilltro till kompetensen hos experterna i det konstnärliga rådet. Att rådet både fått möjlighet att utforma kriterierna för bedömningarna, fortlöpande revidera dem samt även tillämpa dem kan ses som ett uttryck för en professionaliserad bedömning. Den tyngd som läggs vid rådets sammansättning och samlade kompetens kan också sägas vara typisk för en professionaliserad verksamhet. Det är därmed professionernas sakkunskap och erfarenheter som ska garantera att nyskapande och kvalitet kan bedömas på ett riktigt sätt. På Musikplattformen eftersträvas en likvärdig bedömning av ansökningarna, genom att alla i det konstnärliga rådet läser, lyssnar och diskuterar igenom alla projektansökningar.

⁹⁴ *Jacobsson 2014:130.*

⁹⁵ *Jacobsson 2014:97.*

⁹⁶ *Waks 2009.*

Kulturbyggans bedömningsystem vilar också på en kollegial bedömning baserad på erfarenhet och kompetens, men i bedömningsprocessen spelar de många olika kvantifierade bedömningsgrunder och detaljerade anvisningar för hur kriterierna ska tolkas en avgörande roll för hur de enskilda bedömarna ska fullgöra sitt uppdrag när det gäller nyskapande, risktagande, genomförande, samverkan och kvalitet. De återkommande utvärderingarna av de egna sakkunniga i bedömarpoolen är också centrala för att säkerställa att de många sakkunniga ska utföra sitt uppdrag på det sätt som Kulturbyggans kommitté och kansli har lagt fast, i förlängningen i linje med bidragsförordningen. Syftet med styrningen av de sakkunniga bedömarna är inte bara likvärdiga utan också objektiva bedömningar, i enlighet med mål som kan följas upp. Inom ramen för Kulturbyggans bidragsmodell får de sakkunnigas bedömningar därmed ett begränsat utrymme att påverka vilka projekt som ska anses nyskapande och beviljas medel.

Bägge dessa system kan ses som svar på det självklara riktmärket inom förvaltning och myndighetsutövning om att uppnå likvärdig behandling genom informerade och korrekta beslut, men de utgör också det utrymme som ska ge kulturutövarna och experterna friheten att själva definiera vad som är kvalitet och nyskapande, utan politisk inblandning. Bedömningsystemen sätter ramarna för hur denna frihet kan utövas. Det handlar dels om ansökarnas frihet att presentera sitt skapande och sina projektförslag, dels om utrymmet för den kollegiala värderingen av konst och kultur. Det rör sig därmed, av likvärdighetsskäl, om en frihet med förhinder.

Hos Kulturbyggan eftersträvar man likvärdiga bedömningar genom att försöka minska utrymmet för godtyckliga och alltför olikartade omdömen. Systemet ger ansökarna möjligheten att själva definiera vad som är nyskapande i deras projekt, men ställer samtidigt höga krav på att de ska kunna uttrycka sig väl och själva kunna motivera varför projektet kan anses vara nyskapande och ha hög kvalitet. På samma sätt förväntas de sakkunniga i bedömarpoolen kunna hantera ett större antal åtskilda (men överlappande) kriterier som ska poängbedömas, viktas och motiveras med rätt formuleringar. Dessa detaljerade anvisningar medför även ett behov av att utvärdera hur väl bedömarna följer riktlinjerna. Kraft och energi läggs alltså vid korrekta tillämpningar av mallar samtidigt som själva utgångspunkten är att bedömarna i kraft av sina olika kompetenser bör göra olika värderingar av samma projektansökningar. Detta ramverk kan utgöra ett stöd för såväl ansökare som bedömare, men i intervjuerna framhålls också både inskränkningen av friheten att formulera sig själv och det begränsade utrymmet att göra bedömningar utifrån eget huvud som problematisk (se kapitel 4 och 5).

Fördelen för ansökarna med Kulturbyggans system med många, men definierade, kriterier och beslut med omdömen är att det i stort sett är transparent. Det innebär i sin tur att de former av nyskapande som sannolikt gynnas i detta system är ansökningar som är välmotiverade, väl avgränsade och möjligen förutsägbara i sin nyskapandepotential. De ansökare som är bra på att strategiskt välja bedömningskompetenser och beskriva sitt skapande gynnas.

Hos Musikplattformen finns en större frihet när det gäller hur den ansökande får presentera sitt projekt, och de sakkunniga i det konstnärliga rådet har det avgörande inflytandet över beslutsprocessen. Samtidigt är insynen i besluten mindre. Den bedömningsmodell som Musikplattformen valt innebär att tilltron till professionernas förmåga att själva värdera kvalitet och förnyelse är hög – tonvikten ligger vid rådsmedlemmarnas subjektiva erfarenheter och kunskaper inom olika musikgenrer. Det är i brytningen mellan dessa skilda kompetenser som de gemensamma diskussionerna om konstnärlig förnyelse och kvalitet ska komma till uttryck, snarare än en strävan efter objektivitet.

De begränsningar som kan urskiljas i Musikplattformens system är att projekt som avviker från en rådande syn på kvalitet kan ha svårare att få stöd, även om de kan ha hög nyskapandepotential. I intervjuerna understryks ljudprovernans betydelse och en gemensam bedömning: ”Man hör vad som är bra.” Under de långa mandatperioder för det konstnärliga rådet utvecklas förmodligen gemensamma normer om vad som är konstnärlig förnyelse och kvalitet inom rådet. Samtidigt bidrar rådets arbetssätt även till att skapa ett utrymme att problematisera normerna genom fortlöpande diskussioner om kvalitet och konst.

Sammantaget kan vi slå fast att Musikplattformen och Kulturbryggan vilar på två olika bedömningstraditioner. Dessa tar sin grund i regeringens beslut om att tillsätta ett konstnärligt råd på Musikverket och en kommitté som inhämtar sakkunnigutlåtanden på Kulturbryggan, men logikerna för dessa system har sedan förstärks genom arbetsprocesserna i verksamheterna. Bedömningssystemen har givetvis sina respektive för- och nackdelar. I fortsatt uppföljning av systemen och i synnerhet bestämmelserna om hur bidragsbesluten får fattas bör man våga in frågan om de sakkunnigas frihet att göra självständiga bedömningar. Det är viktigt att principen om att det är kulturutövarna själva som ska värdera kvalitet och förnyelse understöds genom bedömningsstrukturen.

Nyskapande kultur är en produkt av bidragssystemen

Kulturbryggan och Musikplattformen skapar förutsättningar för *mer* kultur – det är uppenbart. Huruvida de kulturprojekt som får stöd är nyskapande eller inte går inte att svara på, eftersom olika bedömare inom bidragssystemen gör olika tolkningar av vad som är nyskapande. Den relevanta frågan är därmed inte om bidragssystem som Kulturbryggan och Musikplattformen främjar nyskapande, utan *vilka former av nyskapande* som understöds och vilka former av nyskapande som inte ryms inom dessa system. En slutsats är därför att Kulturbryggan och Musikplattformen inte enbart fångar upp och stödjer den befintliga formen av nyskapande kultur – deras bidragssystem är aktivt delaktiga i att urskilja nyskapande kultur från annan kultur.

Trots – eller till följd av detta – visar vår intervjustudie att det går att identifiera flera etablerade och konkurrerande inställningar och definitioner av begreppet. De vanligaste versionerna är:

- kulturprojekt som leder till förändring på något område (inom eller utanför kulturen)
- kulturprojekt där en gräns överskrids eller där man har en ny kombination av aktörer, genrer och tekniker
- liktydigt med konstnärligt skapande av hög kvalitet
- ett irrelevant begrepp för att beskriva mitt skapande
- projekt som beviljas anslag – därför läser jag tidigare ansökningar.

En första slutsats om dessa svarsvariationer är att två alternativa förhållningssätt kan utläsas: 1) nyskapande som *eget mätbart värde* (Kulturbyggnaden) och 2) nyskapande som en viktig (och ibland oviktig) *del i vanligt kulturskapande* (Musikplattformen och ansökarna). Dessa två olika inställningar kan sägas sammanfatta Kulturbyggnadens och Musikplattformens skilda fokus i tillämpningar och förståelser av centrala begrepp som vi presenterat i tidigare kapitel. Som vi tidigare nämnt kan de olika ingångarna delvis förklaras av att de politiska styrdokumenterna skiljer sig åt och ger olika stort utrymme för tolkning i relation till andra målsättningar.

Musikplattformens uppdrag att främja konstnärlig förnyelse bottnar i utgångspunkten att konstnärligt skapande i sig inkluderar ett nyskapande angreppssätt. I propositionen understryks att konstnärlighet innebär att göra annorlunda, utforska nya områden och överskrida gränser (se kapitel 2).⁹⁷ Musikplattformens tillämpningar av nyskapande och konstnärlighet som ett sammanhållet värde i bedömningarna kan alltså anses ligga i linje med de politiska skrivningarna i förarbetena. För Kulturbyggnadens uppdrag om att främja nyskapande kulturell verksamhet, saknas motsvarande tydliga referenser i förarbetena. Därmed öppnas ett större utrymme för tolkning, inte minst för att Kulturbyggnaden har flera uppdrag parallellt. Inriktningen mot kulturell verksamhet och därmed kultur i bredare bemärkelse än konst förändrar också nyskapande som begrepp. Vid sidan av konstnärlig kultur inkluderas kultur i bredare bemärkelse, men även produkter och tjänster som kan komma att användas i och förnya de kulturella verksamheterna (såsom uppbyggnaden av ny streamingteknik och nya metoder för att finansiera kultur). Det innebär att Kulturbyggnaden fördelar nyskapandemedel till annan verksamhet än enbart den kulturskapande.

Behovet av att urskilja och definiera nyskapande kultur förutsätter att det är en form av kultur som skiljer sig från kulturen i stort. Det är denna gränsdragning som skapar osäkerhet hos såväl ansökare som bedömare. En andra viktig slutsats är därför att det kan finnas ett glapp mellan bidragssystemens intentioner och

⁹⁷ Prop. 2009/10:3 s. 30.

ansökarnas intressen. Strävan efter att specifikt premiera nyskapande kulturprojekt upplevs inte som meningsfull av ansökarna. Bland de ansökare som har intervjuats återkommer konstateranden om att de inte vet vad som avses med nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse, men att de försöker anpassa ansökan utifrån ansökningssystemen. Orsaken till att man ansöker om medel just från Kulturbryggan och Musikplattformen är, med få undantag, för att det är en av flera tillgängliga bidragsgivare.

Det är i detta sammanhang som Kulturbryggans ambitiösa sökande efter att ringa in begreppet nyskapande i form av essäer och detaljerade anvisningar till bedömare kan förstås. Vad som är nyskapande kultur är inte givet, samtidigt som Kulturbryggan arbetar aktivt dels med att be de sökande motivera sig i relation till detta begrepp, dels med att styra bedömarna mot en viss tolkning av begreppet. En konsekvens av glappet mellan ansökarnas syn på kulturskapande och bidragssystemens uppdrag blir att Kulturbryggans och Musikplattformens bidragsbeslut blir definierande – det vill säga besluten och omdömena i sig konstruerar vad som är nyskapande konst och kultur. Som en intervjuperson säger: ”Eftersom jag fick bidrag så är antagligen någon del av mitt projekt nyskapande.”

Vi vill dock avslutningsvis poängtera att ett substanslöst begrepp inte behöver vara problematiskt, utan snarare möjliggörande, förutsatt att kulturfären upplever det som relevant. Centrala begrepp såsom demokrati, frihet och rättvisa har det gemensamt att de är normativt eftersträvansvärda, men utan att ha en given tolkning. Att skapa öppna målsättningar såsom att främja konstnärlig förnyelse och nyskapande kultur innebär att man öppnar för en kontinuerlig produktiv diskussion om vad begreppet bör innehålla. Sådana diskussioner kan antas vara vitala för kulturlivet, men också för samhället i stort.

Kulturanalys bedömning

Denna utvärdering har visat att villkoren som formulerats i bidragsförfordningarna – liksom hur Kulturbryggan och Musikplattformen har valt att tolka dessa villkor – får konsekvenser för vilka former av nyskapande kultur som kan främjas. Av utvärderingen framgår att ramarna för vad som kan uppfattas som nyskapande kultur och konstnärlig förnyelse formas redan i uppdragsbeskrivningarna till Kulturbryggan och Musikplattformen samt i de system som skapats för bedömningar av ansökningar. I strävan efter att främja nyskapande kultur är det därmed av betydelse att man ser över hur uppdragsbeskrivningar formuleras och hur dessa tolkas och omsätts till praktik. Med utgångspunkt i de slutsatser som vi presenterat i denna studie gör Kulturanalys bedömningen att det är särskilt relevant att i kommande insatser beakta följande områden: utformningen av peer review-system, konsekvenserna av krav på medfinansiering samt konsekvenserna av krav på samarbete och kortsiktig projektfinansiering.

- Utformningen av peer review-system

Kulturbyggen och Musikplattformen gör sina bedömningar av ansökningar inom ramen för peer review-system – som dock är av olika art. Framöver är det relevant att fortsatt följa vad dessa olika peer review-system får för konsekvenser för vilken kultur som anses vara nyskapande och därmed bör få stöd. Som vi beskrivit i slutsatserna vilar Kulturbyggen och Musikplattformens bedömningssystem på olika bedömningstraditioner, där de sakkunniga ges olika stort inflytande i processerna med att värdera ansökningarna.

I Kulturbyggen bedömningsmodell görs försök att skapa ramarna för en objektiv bedömning som tar sin utgångspunkt i ett flertal kriterier och i bedömningar av bedömarna. Detta kanske borgar för att alla ansökare ges likvärdiga chanser – något som är centralt i all myndighetsutövning. Musikplattformens bedömningsmodell vilar i någon mån på idén att uppfattningar om konstnärlig förnyelse och kvalitet alltid är fråga om subjektiva bedömningar – om tycke och smak – som genomgående bör överlåtas åt de professionella bedömarna som har expertkompetensen att definiera och ringa in det nyskapande i ansökningarna.

Frågan som väcks och som fortsatt bör följas är vad dessa skillnader får för konsekvenser för vilka projekt och vilka konstnärer som bedöms som nyskapande eller ej. I fortsatt uppföljning av systemen och i överväganden av uppdragen om hur bidragsbesluten får fattas bör man även väga in frågan om de sakkunnigas frihet att göra självständiga bedömningar. Det är viktigt att principen om att det är kulturutövarna själva som ska värdera kvalitet och förnyelse understödjs genom bedömningsstrukturerna.

- Konsekvenserna av krav på medfinansiering

I första hand är det Kulturbyggen som har ett explicit krav på att projektet som finansieras ska ha medfinansiering, även om Musikplattformen understryker att medfinansiering från andra aktörer är positiv. Vi anser att det är rimligt att fortsätta belysa frågan om hur krav på medfinansiering samspelar med eller motverkar nyskapande projekt. Det handlar främst om att fördjupa kunskapen om vilken typ av konstnärliga eller kulturorienterade projekt som har störst respektive minst möjligheter att få en icke-offentlig finansiering. Kraven på att projekten måste ha en icke-offentlig finansiering för att få stöd från bidragsgivare såsom Kulturbyggen kan tänkas gynna kommersiellt inriktad kultur, och därmed missgynna andra nyskapande kulturyttringar. Detta är något som skulle behöva analyseras ytterligare.

Vår bedömning är att det är särskilt viktigt att beakta om de nya finansieringsformerna upplevs som påtvingade eller möjliggörande för att ett projekt ska kunna genomföras samt hur finansieringskraven påverkar kulturutövarnas skapande och kreativitet på kort och lång sikt. I fortsatta analyser är det viktigt att ta hänsyn till att olika kulturutövare kan ha *olika incitament* när det gäller att använda sig av egenfinansiering – och vi har framför allt urskilt två. Eftersom

Kulturbyggen har i uppdrag främja nyskapande kulturella verksamheter – ett begrepp som även inkluderar kultur utöver konstnärlig kultur – kan egenfinansiering möjligen bidra till att förstärka incitamenten hos ansökare där egna investeringar i projektbudgeten handlar om att sälja kultur i nya former. Det rör sig då om ekonomiska incitament om att utveckla nya produkter eller metoder för en kommersiell marknad. Några av de ansökare som intervjuats påtalade dock framför allt konstnärliga incitament för att satsa egna medel i projekten (se föregående kapitel). Det är tydligt att det finns en vana av att gå ner i lön eller arbeta gratis i skapande verksamheter man tror på, eftersom risken annars är att konstprojekten inte skulle bli av. I en fördjupad studie av vad krav på medfinansiering kan innebära för målgrupperna för Kulturbyggen bör dessa skilda incitament stå i fokus när konsekvenserna av dessa krav analyseras.

- Konsekvenserna av krav på samarbete och kortsiktig projektfinansiering

Kulturbyggen och Musikplattformen fördelar sitt stöd till nyskapande kultur genom projektbidrag, som är ett huvudsakligt villkor i bidragsförordningen. Den så kallade projektifieringen ses som problematisk för de som menar att nyskapande och långsiktighet hänger ihop. Framför allt kopplas detta till konstnärliga processer och ses som mindre problematiskt när det handlar om projekt som inte inbegriper skapandeprocesser utan mer naturligt har karaktär av projekt (till exempel olika typer av evenemang).

I detta sammanhang bör man också uppmärksamma bidragsförordningens bestämmelser om att bidrag från Musikplattformen endast får ges till samarbetsprojekt. Samarbete har avgränsats till samarbete mellan fristående aktörer, och därmed utesluts längre former av samarbeten, såsom ensembler eller fria grupper. Även dessa bestämmelser riskerar därmed att förstärka kortsiktigheten i stödet till nyskapande, och försvåra villkoren för de former av nyskapande som kräver långsiktiga processer.

I den fortsatta styrningen och uppföljningen av bidragssystemen bör särskilt de villkor som kopplas till projektbidragen beaktas – med fokus på hur både kortare och långsiktiga konstnärliga processer kan stimuleras.

Referenser

Bet. 2012/13: KrU6. *Kultur för alla.*

Bet. 2012/13: KrU1. *Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid.*

Bet. 2009/10: KrU5. *Tid för kultur.*

Bet. 1993/1994: SoU23. *Ny lag om allmänna arvsfonden.*

Bet. KrU1985/86:18. *Om anslag till kulturverksamhet m.m.*

Bet.1974 KrU15. *Kulturutskottets betänkande med anledningen av propositionen 1974:28.*

Dir. 2013:99. *Tilläggsdirektiv till Kulturbryggan – en ny form för stöd till förnyelse och utveckling inom kulturområdet (Ku2010:04).*

Dir. 2010:77. *Kulturbryggan – en ny form för stöd till förnyelse och utveckling inom kulturområdet.*

Dir. 2009:96. *Kommittédirektiv - Ny plattform för musik.*

Gyberg, Bo-Erik. *Kulturbryggan – underlag för vidare beredning.* Arbetsmaterial daterat 21 februari 2010.

Jacobsson, Bengt. 2014. *Kulturpolitik. Styrning på avstånd.* Lund: Studentlitteratur.

Kontigo. 2014. *Portföljanalys – Musikplattformen 2011–2014.* Rapport.

Ku2014/351/KO. *Uppdrag till Konstnärsnämnden att förbereda inrättandet av ett särskilt beslutande organ, Kulturbryggan, inom myndigheten.*

Ku2010:04/2010/6. *Verksamhetsplan för Kulturbryggan.*

Ku2010:04/2014/9. *Kulturbryggan 2013.* Kulturbryggans andra delrapport.

Ku2010:04/2013/2. *Kulturbryggan 2011–2012.* Rapport av försöksverksamheten 2011–2012.

Kulturbryggan. 2014. *Kulturbryggans kompetenser.* Promemoria.

- Kulturbryggan. 2013. *Uppdragsbeskrivning för bedömare*. Arbetsmaterial.
- Kulturbryggan. 2013. *Utvärderingar av bedömare*. Arbetsmaterial.
- Kulturbryggan. 2012. *Fyra essäer om nyskapande*. Rapport.
- Kulturbryggan. *Redogörelse för egenfinansieringen inom Kulturbryggans Genomförandestöd*, Odaterat arbetsmaterial.
- Kulturbryggan. www.kulturbryggan.se
- Mildner, Anders. 2012. "Myten om geniet". *Sydsvenska Dagbladet*. 4 januari 2014.
- Myndigheten för Kulturanalys. Rapport 2013:3. *Kulturlivet, näringslivet och pengarna – en omvärldsanalys*.
- Myndigheten för kulturanalys. Rapport 2012:2. *Att utveckla indikatorer för utvärderingar av kulturpolitik – redovisning av ett regeringsuppdrag*
- Proposition 2009/10:3. *Tid för kultur*.
- Proposition 1996/97:3. *Kulturpolitik*
- Sahlin, Ingrid. 1996. "Inledning". I Sahlin, I (red.). 1996. *Projektets paradoxer*. Lund: Studentlitteratur.
- Schlott, Fredrik. 2013. *Musikupplevelser av högsta kvalitet – hur Musikplattformens ansökare argumenterar för kvalitet*. Kandidatuppsats. Institutionen för musik och teatervetenskap. Stockholms universitet.
- SFS 2012:904. *Förordning om dels fortsatt giltighet av förordningen (2011:317) om statsbidrag till nyskapande kultur, dels ändring i samma förordning*.
- SFS 2010:1921. *Förordning om statsbidrag till musiklivet*.
- SFS 2011:317. *Förordning om statsbidrag till nyskapande kultur*.
- SFS 2010:1922. *Förordning med instruktion för Statens musikverk*.
- SOU 2009:16. *Kulturutredningen*.
- SOU 2010:12. *I samspel med musiklivet*.
- SOU 2012:16. *Att angöra en kulturbrygga – till stöd för förnyelse och utveckling inom kulturområdet*. Delbetänkande av Kommittén Kulturbryggan.

Statens Musikverk. 2014. *Ansökningsguide till Musikplattformen*.

Statens musikverk. *Tolkningar av bidragsförordning 2010:1921*. Odaterat arbetsmaterial.

Viborg, Jerker. 2012. "Om nyskapande". I: Kulturbryggan. *Fyra essäer om nyskapande*. Rapport.

Waks, Caroline. 2009. "Granskare och granskad: Öppenhet och slutenhet i yrkesutövning". I Lindberg, K. och Blomgren, B. 2009. *Mellan offentligt och privat. Om styrning, praktik och intressen i hälso- och sjukvården*. Stockholm: Santérus.

Bilaga: Intervjuer och deltagande observation

Intervjuer med Musikplattformens och Kulturbryggans kanslier

Jonas Burman den 28 januari 2014

Ingela Carlsson den 22 januari 2014

Chrissie Faniadis den 22 januari 2014

Erik Hall den 22 januari 2014

Magnus Kirchoff den 22 januari 2014 och den 24 mars 2014

Anna-Karin Rasmussen den 15 januari 2014

Mikael Theorin den 22 januari 2014 och den 24 mars 2014

Daniel Thuresson den 28 januari 2014

Intervjuer med medlemmar i det konstnärliga rådet, kommittén och i bedömarpoolen

Bo-Erik Gyberg den 5 februari 2014

Stina Westerberg den 14 februari 2014

Medlem i bedömarpoolen den 27 februari 2014

Anna Lindal den 4 mars 2014

Rebecka Nolmark den 17 mars 2014

Medlem i bedömarpoolen 26 mars 2014

Gustav Sjökvist den 31 mars 2014

Medlem i bedömarpoolen den 1 april 2014

Stefan Östersjö den 4 april 2014

Medlem i bedömarpoolen den 11 april 2014

Medlem i bedömarpoolen den 23 april 2014

Alfons Karabuda den 26 april 2014

Medlem i bedömarpoolen den 25 april 2014

Intervjuer med ansökare

Intervju med musiker den 28 april 2014

Intervju med kompositör den 15 april 2014

Intervju med producent och manager den 7 april 2014

Intervju med företrädare för musikteatergrupp den 23 april 2014

Intervju med företrädare för konstnärsgroup den 9 april 2014

Intervju med företräde för utställningsstiftelse den 17 april 2014

Intervju med regissör den 10 april 2014

Deltagande observation

Projekttag för de som beviljats stöd från Musikplattformen 2013 den 5 mars 2014

Kommitténs beslutsmöte på Kulturbryggan den 28 april 2014

